Poštarina plaćena u gotovom

ZAGREB

BROJ 6. LIPANJ 1935. GOD. III.

Izlazi mjesečno. Pretplata Din 100·— godišnje, Dinara 50·— polugodišnje.

Cijena Din 10·—

21636

ĆILIMI, SAGOVI, ZASTORI

TKANINE ZA POKUĆTVO I DEKORACIJU

LINOLEUM

S. TURKOVIĆ

ZAGREB, ILICA 5 - Telefon 22-19

RADIATOR

izvadja

centralna grijanja, pripreme tople vode, vodoopskrbne naprane, sanitarne uredjaje, parne praone, sušione itd.

Projekti besplatni

FRANJO KEMPER

ZAGREB

Petrinjska ulica 77

Telefon 52-28 - Brzojav: Radiator

Unione

ČOKOLADA

KAKAO

BONBONI

Ferek trgovina gotovih odijela

Telefon 8867 Zagreb Jelačićev trg 9

Stalan veliki izbor gotovih i po mjeri odijela za gospodu i dječake. Izradjujemo uniforme, športska odijela, ulstere, slipone, hlače, trenchcoate, proljetne i zimske kapute, kabanice i t. d. uz najniže dnevne cijene.

SPECIJALNA SIRANA

PRODAJA MASLACA I DELIKATESA

M. BEK - ZAGREB

PRERADOVIĆEVA 2 - TELEFON 5287

ZAGREB

REVIJA DRUŠTVA ZAGREPČANA
BROJ 6. GOD. III. LIPANJ 1935.

Dr. Fedor Breitenfeld: (Nastavak 5.)

ZAGREB — KRALJEVSKI I SLOBODNI GRAD NA BRDU GRECH

Ima u našoj diplomi još jedna ustanova, koja govori o razbojstvu, ali ujedno i o običnoj nekvalificiranoj kradji. Ta odreba kaže, da se imade jednako kazniti i gradjanin i stranac, koji unutar gradskih medja počini kradju ili razbojstvo i kod čina bude uhvaćen. U oba slučaja kažnjava gradski sudac. Upada nam u oči, da diploma ne diferensira razliku izmedju kvalificirane kradje spojene s nasiljem, dakle razbojstvo od običnog prisvajanja tudje pokretne stvari vulgo kradje. No listina nam ne navodi ni način ni vrstu kazne, pod udar kojih idu gore navedena dva zločinstva. Prema vrelima razlikovalo se onda malu kradju od velike.[96]

Druga je opet razlika u osobi prestupnika. Nije naime isto krade li slobodni čovjek ili to čini rob. Razlika izmedju velike i male kradje je postavljena prema novčanoj vrijednosti. Ta se granica često mijenjala zbog različitog općeg imovinskog stanja. U boljim imovinskim prilikama ubrajale bi se u malu kradju vrednije stvari, a u lošijim bilo je obratno. Velika se kradja kažnjavala skoro uvijek smrću, dok je kod male kradje tat morao nadoknaditi višestruku vrijednost ukradene stvari na pr. dvanaesterostruku. Sastavljač diplome nije označio razlike u visini i vrsti kazne za malu odnosno veliku kradju, pa smatramo, da mu se to nije činilo ni potrebnim, jer se po našem mišljenju i u našem gradu primjenjivala opća mjera kazne.

Drugu skupinu norama te vrste čine one, koje uredjuju pitanje povrede časti.

Listina spominje najprije jednu opću odredbu iz tog područja, a onda jednu specijalnu.

U prvom slučaju radi se o verbalnoj i realnoj povredi časti. Ako netko od gradjana uvrijedi svog sugradjanina, bilo psovkama, bilo pogrdama ili povredama i to mu bude dokazano morat će u slučaju osude platiti oštećeniku deset pensa, a gradskoj općini za njene izdatke stotinu denara. Izrazi u listini... vituperiis, obprobriis aut contumeliis..., znače uvredu časti riječima ili djelom. Ovamo ide osim toga i kleveta i kriva optužba. Današnji kazneni zakon razlikuje te delikte i svaki prekršaj posebno normira.

[96] V. Ibidem p. 458

Kako vidimo ova je odredba ujedno i vrelo prihoda za gradsku općinu. Inače taj drugi dio globe pripada kralju odnosno kraljevskoj riznici (camera regia).[97] Kralj se tim odrekao priličnog prihoda svoje riznice u korist blagajne kraljevskog slobodnog grada. To je odreknuće diktirala potreba, da se novostvorenom samoupravnom tijelu namaknu za život nužna sredstva. Nova samouprava donosi sobom i nove troškove, pa se morao kralj pobrinuti i za pokriće istih.

Ova odredba sadrži još i propis, koji se imade primjeniti na zločinca, koji više puta počini ovaj delikt. Bude li gradjanin kraljevskog slobodnog grada na brdu Grič tri puta zbog tog istog delikta opomenut, kaže naša listina, pa onda i opet ponovi svoje nedjelo imade mu se cijela imovina zaplijeniti u korist blagajne gradske općine, a sam počinitelj izagnati s područja grada. Radi se tu o u modernom kaznenom pravu poznatom pojmu pod imenom povrat. Prvo je pitanje kod ove odredbe, na koji način biva ta opomena? Listina kaže samo... qui si post trinam correctionem se non emendaverit,.... Ta opomena mogla bi biti u različitim oblicima na pr. kao ukor od strane gradskog suca, ili gradskog vijeća, ili pak sastavljač listine misli na izrečenu osudu, koju smatra opomenom u tom smislu. Kad bi se mislilo na obični ukor ili opomenu bez odnosno izvan kaznenog postupka, onda bi prva odredba, koja govori o načinu kako se kažnjava, prvi puta učinjeni delikt, svakako morala sadržati odredbu o načinu opominjanja prije kažnjavanja. Kako ta prva odredba toga ne sadrži, već propisuje odmah prilično osjetljivu kaznu, to se ovdje izraz... correctio... mora uzeti tako, da to biva pravomoćnim kaznenim osudama.

Dalje je ovdje nejasno, da li se i u tom četvrtom slučaju odbija deset pensa u korist oštećenika ili pak cijela imovina delinkventova pripada bez odbitka gradu. Vjerojatnije i logičnije je, da se najprije primjenilo osnovno pravilo o kažnjavanju tog delikta i oštećenom isplatila listinom odmjerena otšteta (deset pensa), a tek onda ostatak imovine delinkventove zapljenio bi se na korist grada. Ne bi ni pravedno bilo, da se zbog toga, jer je zločinac četiri puta napravio isto protupravno djelo, uskraćuje naknada oštećenom za povrijedjenu mu čast. Po našem mišljenju kažnjava se zločinac izgonom i zapljenom cijele imovine bez obzira na to da li je u ta četiri puta vrijedjao jednu te istu osobu ili četiri različite osobe. Listina nam toga ne navodi izrekom, ali to slijedi iz naravi ove kaznene odredbe.

Ova nam odredba osim kaznene naravi i finansijskih posljedica pokazuje još i način kako se gubi gradjanstvo kraljevskog slobodnog grada, a naravno i s tim spojena prava i povlastice.

Od specijalnih delikata ove grupe t. j. od posebnih uvredljivih radnja navodi naša listina ćušku i vučenje za kosu. U oba je slučaja kazna ista kao i za općenito navedene uvrede časti.

Kod vučenja za kosu traži naša listina, da bi se isto kvalificiralo kao zločinstvo, da napadač povuče oštećenika zlobno... malitiose... To znači, da se tu izričito traži zla nakana ili kako je naš sadanji kazneni zakon zove umišljaj. Listina izričito traži zlu nakanu samo kod vučenja kose, a kod ćuške ne, pa bi se to moglo nekome učiniti čudnim. Kod ćuške se namjera samo po sebi razumije i nije je potrebno posebno isticati, dok kod vučenja za kosu obzirom na narav delikta trebalo je tu potrepštinu za delikt napomenuti. Povuče li dakle neko

[97] V. Ibidem p. p. 270, 452.

gradjanina gričkog nehotice ili slučajno za kosu ne će se to smatrati uvredom ni deliktom.

Sve ove odredbe, koje odredjuju kazne za zločinstva protiv časti nas upućuju koliko su gradjani kraljevskog slobodnog grada na brdu Grič cijenili svoju čast. Zbog četiri ćuške može se izgubiti i čast i prava i imutak.

Kako je kod ovih djela u slučaju povrata kazna izgon iz grada to je i to jedan od slučaja, na koji se gubi gradjanstvo kraljevskog slobodnog grada.

Naredna skupina propisa ove vrste govori o onim deliktima, koje danas u kaznenom zakonu nalazimo u glavi koja govori o djelima proti života i tijela.

Radi se ovdje o propisima o tjelesnim ozledama, koje ne ostavljaju nikakovih posljedica kao i takovima koje ostavljaju trajne posljedice (invaliditet, nagrdjenje i sl.). Nadalje govore ovi propisi o ubojstvu i to o umišljenom t. j. izvršenom s namjerom unapred stvorenom kao i o nehatnom t. j. onom koje je posljedica veće ili manje nepažnje.

Prva takova ustanova govori o tjelesnim ozledama, koje ne nanose oštećenom trajnih posljedica. U ispravi se veli, da ozlede moraju biti nanesene nekim oružjem ili sličnim načinom... quis vero cutello, gladio, lancea aut sagitta, aut aliquo tali modo alium vulneravit... Listina predvidja, da su ozlede prouzročene ili različitim vrstama oružja ili nekim sličnim načinom, dakle i orudjem i uopće svim predmetima kojima se može nanijeti takova ozleda. Okolnost da listina navodi različite vrste oružja mogla bi čovjeka zavarati da pomisli da listina taksativno nabraja sve slučajeve. Medjutim držimo da ovamo treba ubrojiti i one ozlede koje su nastale od udaraca proizvedenih i samom rukom ili nogom, a to tim više, jer listina izričito ističe i slične načine ranjavanja uz oružje.

Ovakova ozljeda ne smije ostaviti nikakav trajni trag, ne smiju postradati udovi, kako to diploma doslovce navodi, jer u takovom slučaju listina propisuje strožu kaznu. Listina kaže samo za udove, no držimo, da se tu ne misli samo na osakaćenje udova, već na ozlede po cijelom tijelu, koje ne ostavljaju nikakove funkcionalne smetnje i promjene na štetu ozlijedjenoga. Po našem mišljenju radi se o tom, da je ozlijedjeni upravo onako sposoban za svoje zvanje nakon ozdravljenja kao što je to bio i prije napadaja.

U slučaju takove povrede ima oštetitelj platiti troškove liječenja, zatim dvadeset i pet pensa oštećeniku, a pet u korist blagajne gradske općine. Iz poredbe ove kazne s kaznom odredjenom za uvredu časti vidi se, da se delikt uvrede mnogo teže kaznio od lakše ozlede. Ozleda se može ponavljati i ne kažnjava se jače takav povrat, dok je kod uvrede upravo obratno.

U slučaju da koji od udova strada trajno onda imade oštetitelj platiti osakaćenom liječnika, nadalje njemu deset maraka, a gradskoj općini deset pensa. Kao što smo to i gore napomenuli ne radi se tu samo o udovima, već općenito ozledama, koje prouzrokuju neku trajnu funcionalnu smetnju, bez obzira na to, na kojem dijelu tijela su ozlede nanesene.

U oba ova slučaja ranjavanja listina kaže, da zločinac mora platiti samo liječnika. Kako su pak u vrijeme izdavanja diplome, a još i mnogo kasnije i sami liječnici pravili lijekove to je jasno, da je tu mišljen cijeli trošak liječenja, a ne samo nagrada liječnika.

Naredna odredba listine ima dispozicije za slučaj, da netko ovakovim ranama podlegne. U tom slučaju pripadaju dva dijela ubojičine imovine rodjacima umrlog, a jedan dio blagajni općine kr. i slob. grada. No diploma kaže: ... due partes rerum suarum parentibus occisi... pa bi se moglo misliti, da riječ parentes, koja znači roditelji imade to značenje i ovdje. Ovdje treba riječ parentes

uzeti u njenom širem smislu t. j. kao rodjaci, jer je to iz smisla teksta a i iz ondašnjeg stila i upotrebljavanja termina ispravnije. Ova je odredba prilično nejasna, jer se ne zna što je u slučaju ako ubijeni nema rodjaka. Da li tada one dvije trećine imovine takodjer pripadaju gradu ili se imadu upotrijebiti u koju drugu javnu svrhu nije jasno. Obzirom na odredbe o nasljednom pravu o kojima ćemo kasnije govoriti zaključujemo, da u takvom slučaju cijela imovina ubice pripada gradu.

Gornje tumačenje riječi parentes potvrdjuje nam i slijedeća ustanova listine temeljem koje se izričito naglasuje, da dvije trećine imovine ubičine pripadaju rodjacima... cognatis... ubijenoga. Propis koji to odredjuje govori o ubojstvu. Namjerno ubojstvo ili kako ga zove naš pozitivni kazneni zakon lišenje života umišljajem, kazni se jednako kao i smrt uzrokovana ranama t. j. dvije trećine imutka ubice pripadaju nasljednicima ubijenog, a jedna trećina gradu. Ista ta odredba predvidja i slučaj nenamjernog lišenja života, koje se dogodilo slučajno u igri i u takovom slučaju mora ubojica platiti rodjacima ubijenog stotinu pensa, a u korist gradske blagajne dvadeset i pet pensa. Ne uzmogne li ovaj nehotični ubojica toliku svotu platiti, jer mu imovina ne dosiže prepušta se slobodnoj ocjeni gradjana. Nije posve razumljivo našto smjera listina, kad kaže... in ludo... u igri, da li tu misli jedino na viteške igre (turnire) ili takodjer na sve druge slučaje nehatnog uzrokovanja smrti. Sudeći po dalje dodanim riječima... sine premediata malicia... izgleda, da je ovdje mišljen širi pojam, dakle svako nehatno lišenje života. Mogle bi se te riječi tumačiti i tako, da se radi o tom da nema zle namjere (dolusa) za vrijeme borbe kod viteške igre. Na pr. da nebi netko upotrijebio ratno oružje ili slično. Po našem mišljenju prvo šire shvaćanje je ispravnije.

Ovdje nam listina i opet spominje gradjane, koji imadu neku posebnu funkciju. O izboru tih gradjana i njihovom broju nema podataka u listini. Izgleda da je svakako medju njima bio gradski sudac, jer to po naravi same stvari ide u njegovu struku, a osim toga bit će tu vjerojatno i jedan broj uglednijih gradjana iz šireg gradskog vijeća.

Na ovu se normu nadovezuje odredba za ista zločinstva, koja su u gore opisanim ustanovama nabrojena. No ovdje nije počinitelj domaći čovjek gradjanin kraljevskog slobodnog grada već došljak stranac. Mjesto izvršenja mora i ovdje biti teritorij općine kraljevskog slobodnog grada. Takav stranac potpada pod nadležnost gradskog suca, a zločinac bit će kažnjen onim istim kaznama, koje su odredjene za slučaj, da delikte počine gradjani.

Iz ove ustanove vidimo i opet osobiti položaj kraljevskih slobodnih gradova. U našoj se diplomi doslovce kaže... si quis de extraneis intrans in civitatem... dakle to vrijedi za svakog stranca, koji dodje na gradsko područje bez obzira na njegov stalež i s tim spojeni pravni položaj. Dakle i članovi plemićskog staleža u takovim slučajevima idu pred gradskog suca. Inače sudi plemićima kralj odnosno po njemu postavljeni zastupnici.[98]

[98] V. Ibidem p. 470.

(Nastavit će se.)

Glavna godišnja skupština

Dana 25. svibnja tg. održana je u starodrevnoj Gradskoj vijećnici IV. glavna godišnja skupština našega društva.

Dvorana bila je potpuno puna. Bila je to prava revija građana, od onog najmanjeg do najvišeg. Svi su prisutni odisali velikom ljubavi za svoj hrvatski Zagreb!

Dužnost nam je, da prikažemo rad ove glavne skupštine, kako bi i oni članovi koji nisu mogli prisustvovati skupštini, mogli biti upućeni u rad upravnog odbora minule godine.

Pretsjednik društva dr. Tomo Cuculić u svome pozdravnom govoru rekao je, kako je razmišljao što bi mogao ugodno da kaže, ali opća teška vremena pritištu i naš Zagreb, tako, da je osobito u tim vremenima teško naći i kazati ono što je utješno.

Jedan od glavnih razloga u tim teškim danima je smrt blagopočivšeg Kralja Aleksandra I.

Smrt našega Viteškog Kralja Aleksandra I. nije samo opća narodna žalost, već je ova smrt osobito pogodila Zagrepčane. U pameti nam je kad smo se kod donošenja zakona o gradovima obratili na nosioca Krune sa adresom i zamolili ga radi položaja grada Zagreba, da bi isti zadržao ona prava koja je do sada imao, a naročito što se tiče općinske uprave u vršenju vlasti prenešenog djelokruga. Uspjeh naše adrese detaljno će gospodje i gospoda čuti iz izvještaja društvenog tajnika.

U adresi bile su izložene sve naše želje i molbe, koje je znao Kralj i tadanji ustavni faktori prema potrebi uvažiti. Naglašuje kako je Kralj i Kruna glavni faktor u državi, pa izjavljuje kako je baš nenadoknadivi gubitak Viteškog Kralja Aleksandra I. pogodio grad Zagreb, jer je On uvijek razumio i znao želje i molbe Svoga Kraljevskog grada Zagreba uvažiti.

Vjernost i odanost prema pokojnom Kralju prenašamo na Njegova sina Njegovo Veličanstvo Kralja Petra II, i predlaže da Mu se pripošalje slijedeći brzojav:

»Njegovom Veličanstvu Kralju Jugoslavije Petru II.

Predstavnici autohtonog gradjanstva hrvatskog kraljevskog Zagreba sakupljeni na IV. glavnoj godišnjoj skupštini svoga društva Zagreba podastiru svom mladom Kralju izraze nepokolebive odanosti i vjernosti moleći Ga da posveti svoju ljubav i brigu drugoj Svojoj prijestolnici, tom biseru na kruni Jugoslavije«

Ovaj se telegram prima jednoglasno sa ustajanjem i poklikom »Živio Kralj!«

Naš poštovani gradonačelnik i dragi sugradjanin g. Erber Rudolf u svakom je pogledu kao zagrebačko dijete pokazalo naklonost spram društva, pa mu iz tog razloga izričemo zahvalnost sa željom, da mu Bog dao zdravlje i snage da što dulje uzdrži na tom mjestu prvoga gradjanina grada Zagreba.

Ne smijemo propustiti priliku, a da se ne sjetimo i bivšeg načelnika grada Zagreba g. profesora dr. Ive Krbeka, koji je u svakom pogledu kao načelnik išao društvu na ruku.

Naglašuje, kako se mnogi pitaju što zapravo hoće Društvo Zagrepčana i koja mu je glavna svrha.

Upravo u novom zakonu o gradovima, kojim se stiče zavičajnost sa pet odnosno deset godina, za koje vrijeme se došljak teško asimilira i upozna dušu grada, premda uživa i traži za sebe sva prava od toga grada.

Istina jest, i poznato da su asimilatorne snage našega Zagreba tako jake, da se pojedinac u najkraće vrijeme osjeća kao kod svoje kuće i u svom starom zavičaju, što nije odlika drugih gradova.

Njegovati tradicije Zagreba može samo krug ljudi kao što smo mi, pa smo baš zato stvorili naše društvo.

Društvo Zagrepčana imade i socijalni program, jer mu je jedan od glavnih zadataka, da svaki zavičajnik ovoga grada ima koru hljeba i da mu bude osigurana starost. Mi Zagrepčani htjeli bi da u našem gradu riješimo ovaj teški problem unutarnje politike, koji se nazivlje kriza kruha, pa bi baš vruće željeli, da ovaj problem riješimo najpovoljnije za naš Zagreb.

Postoji još kriza koja nas tišti, a to je kriza mira, koja je svakako povezana sa krizom povjerenja. Razni državnici polaze od jedne konferencije na drugu, stvaraju razne paktove, ali pravoga mira nema pošto nema povjerenja. Evo i baš zato postoji treća kriza t. j. kriza povjerenja.

Moli gospodje i gospodu da u vrijeme današnje sveopće krize imadu povjerenje u naše društvo i u odbor, koji uvidja i priznaje da bi mnoge stvari morale biti bolje i drugačije ali prilike diktiraju tako, da ih sada nemožemo povoljnije riješiti.

Moli da umadu povjerenje u odbor, koji nastoji i koji će nastojati, da sva pitanja povoljnije riješi. Neće ništa da obećaje jer zna što će se moći da izvrši. Znade da bi trebalo društvenih prostorija, pa upravni odbor traži mogućnosti za što više sastanaka društva i zbliženje članova. Samo društvo ne smije biti ni preveliko ali niti premalo.

Prikazuje kako društvo liči brodu kojega okružuje snijeg, led i biju ga hladni vjetrovi. Mora naše društvo da lomi led, a baš zato ovaj brod koji treba da lomi led ne smije biti glomazan, jer se ne bi mogao u ledu kretati.

Naglašuje da Zagreb proživljuje teška vremena ali iz prošlosti znamo da je taj Zagreb već proživljavao teža vremena, pa će tako proživjeti i ova.

Kako prolaze stoljeća tako će proći i nestati ove teškoće, a Zagreb će naš ostati, pa valja, da se vladamo onako i da radimo tako, da će buduća pokoljenja priznati, da smo radili kako je bilo najbolje za prilike u kojima smo živjeli. Svijestan je i siguran da naš Zagreb čeka velika budućnost, napredak i veličina i svršava sa poklikom »da živi naš Zagreb!«

Društveni tajnik Stiegler Stjepan podnio je ovaj izvještaj:

Slavna glavna skupštino!

Evo nas opet nakon godine dana, da dademo obračun našemu radu. Rad upravnog odbora bio je prožet ljubavlju za naš bijeli Zagreb i upravni je odbor na čelu sa našim uvaženim predsjednikom g. Cuculićem dr. Tomom poradio na svim poljima gdje je to bilo u interesu grada Zagreba i njegovih gradjana.

Upravni odbor trudio se da kod nadležnih faktora pobudi interes za razne važne probleme u komunalnoj politici i nije propustio ni jednu priliku da svim silama, koliko je to bilo u mogućnosti zapreči da se provede ono, što bi bilo moguće na štetu Zagreba i njegovih sinova.

U tim svojim nastojanjima bio je izdašno potpomognut od sviju onih faktora, koji odlučuju na nadležnim mjestima o sudbini grada Zagreba. Naročito su veliki interes i brigu pokazivali svim pitanjima prvi gradjani grada Zagreba načelnici — a ujedno i članovi našega društva gg. Krbek dr. Ivo bivši, a osobito današnji načelnik g. Erber Rudolf. Stoga neka im sa ovoga mjesta bude izrečena u ime odbora najtoplija hvala i priznanje.

Bilo je, a i danas još uvijek imade u našem gradu ljudi i grupa, koji nekim negodovanjem gledaju na rad našega društva ali to nas nije u nijednom pogledu smetalo, pa nas neće ni u buduće smetati. Naš rad treba da bude uperen jednom cilju i nastojanju, da procvat i budućnost bijeloga Zagreba i njegovih sinova bude bolja i ljepša. I na tom putu idemo sigurnim koracima k jasnom cilju.

Mi smo hvala Bogu imali u minuloj poslovnoj godini i vidnih uspjeha, ali nigdje nismo u javnosti iznašali hvale i pohvale, jer smo smatrali, da tihi rad uvijek donosi boljeg ploda.

Slavna glavna skupštino!

Prije nego ćemo preći na prikaz rada našega društva dužnost nam je da se tugom u srcu spomenemo naših nažalost prerano preminulih članova, koji su tijekom minule godine zamjenili ovaj zemaljski život sa sigurnim boljim životom, a to su:

Jelovšek dr. Vladimir, Cajhen Franjo, Huth dr. Franjo, Nikolić dr. Vladimir, Oršanić Božidar, Strocinger Stjepan, Čačković Juraj, Vudy Vjekoslav, Lubinsky arh. Rudolf, Andrašević Gjuro.

Upravni je odbor svakoga od tih naših preminulih članova otpratio na vječni pohod, a ovdje kliknimo im: Slava!

A sada neka mi bude dozvoljeno da iznesem potanko rad upravnog odbora u glavnim predmetima, koji su bili od važnosti po grad Zagreb i po naše društvo.

Upravni odbor održao je svega 15 odborskih sjednica, razni pododbori održavali su sjednice prema potrebi napose.

Jedan od najvažnijih problema bilo je donošenje novog Zakona o gradskim općinama. Upravni odbor uočio je svu veliku i presudnu važnost toga pitanja, koje je trebalo da za decenije odluči sudbinom našega grada i njegova gradjanstva i zato se nije propustilo ništa što bi bilo od koristi, da se ovo velevažno pitanje povoljno riješi. Pitanje nije bilo lagano, jer je državna uprava trebala donijeti unificirani zakon za čitavo državno područje, a to nije bilo lako, jer kako je poznato, bilo je nekoliko raznih zakona o gradovima, a neki dijelovi naše države uopće nisu imali do sada takova zakona. Dakako da su prema tome bili razni interesi i pogledi što je sve imalo odjeka u sjednicama parlamenta, koji je trebao ovaj zakon da izglasa.

Kako je upravnom odboru pošlo za rukom, da dobije nacrt novoga zakona to se odmah koncem mjeseca travnja prošle godine pristupilo intenzivnom radu oko proučavanja tog zakonskog nacrta. Odmah se je uvidilo, da naše društvo ne bi moglo samo uspjeti i da nam je dužnost, da o svemu informiramo i ostale zainteresovane ustanove našega javnog života u gradu Zagrebu. Tako je došlo do šire konferencije, koja je održana u Gradskoj vijećnici dne 16. svibnja 1934. Konferenciji su prisustvovali izaslanici sviju naših privrednih i kulturnih ustanova, tako da se može reći da je kod riješavanja toga pitanja sudjelovao gotovo čitavi Zagreb.

Rad je konferencije bio potpuno jedinstven i na punoj visini. Svi su bili zadojeni jednom željom, da se položaj našeg bijelog Zagreba nebi u novom zakonu oslabio, nego da se još više ojača, kako to grad Jelačića, Zrinjskih, Strossmayera, Gaja, Starčevića i Radića i zaslužuje. Konferencija je jednodušno tražila, da nadležni faktori učine grad Zagreb doista drugom prijestolnicom — kraljevskim gradom što je Zagreb i kroz sedamsto godina i bio.

Zagrebu trebalo bi naročito poći u susret podizanjem zanatstva trgovine i industrije, a naročito pogodnim tarifama i raznim privilegijama to zato, da se Zagrebu osigura izvozni i uvozni posao, da se tako Zagreb učini bez obzira na političke momente zapadnim centrom naše prirodno krasne države. Preduvjet je svemu, ali javno-pravni položaj Zagreba u našoj državi i konferencija bila je jednodušnog mišljenja, da bi uredjenje grada Zagreba kao zasebne jedinice bilo dobro, oportuno i politički mudro.

Naš je upravni odbor izradio veoma opširnu prestavku, koja bi se imala uputiti svim nadležnim faktorima: Ministarskom Savjetu, Narodnoj

Skupštini i Senatu, a izradio je adresu koja se imala predati Njegovom Veličanstvu blagopočivšem Viteškom Kralju Aleksandru I. Ujedinitelju.

Predstavka je sa pravne i ekonomske strane veoma dobro obradjena pa je naišla na puno odobravanje čitave konferencije. Radi njezine opširnosti nije ju moguće ovdje pročitati. Neka mi ali bude dozvoljeno, da ovdje pročitam adresu koja je u ime Zagreba upućena Njegovom Veličanstvu Kralju:

»Njegovom Veličanstvu Kralju Jugoslavije Aleksandru I.

Gradjani Kr. i sl. glavnog grada Zagreba slobodni su podastrijeti pred prijestolje Vašeg Kraljevskog Veličanstva smjernu molbu, da je Vaše Kraljevsko Veličanstvo, koje je uvijek puno očinske brige i ljubavi za Svoj Jugoslovenski Narod blagoizvoli saslušati.

Vaše Kraljevsko Veličanstvo!

Prema nacrtu novog zakona o gradovima, koji bi uskoro imao biti pretresan u Narodnoj skupštini, imalo bi se za Grad Zagreb donijeti novo uredjenje, koje je po hrvatski dio našega trojedinoga naroda od velike političke, kulturne i ekonomske važnosti.

Ustav naše kraljevine 3. septembra 1931 u §-u 85 tretira grad Beograd sa Zemunom i Pančevom zajedno, posebnim upravnim područjem, a prema projektu novog zakona o gradovima daje se Beogradu posve zaseban položaj.

Zagrebački gradjani pozdravljajući sa zadovoljstvom ovu odluku vesele se, da se našoj prijestolnici daje ovakav zasebni položaj, ali obzirom na veliku historijsku, kulturnu i ekonomsku važnost, koju i grad Zagreb imade u našoj ujedinjenoj otačbini, smatramo, da bi bilo prema intencijama Vašeg Kraljevskog Veličanstva, da se Zagrebu i ovome Vašem Kraljevskom gradu dade zaseban položaj, prema načelu samouprave izraženom u §-u 84 ustava. To odredjenje posebnog položaja i za grad Zagreb bilo bi u interesu i narodne i državne ideje.

Vaše Kraljevsko Veličanstvo!

Kao opunomoćeni predstavnici sviju gradjana grada Zagreba držimo našom svetom dužnosti, da naročito istaknemo kako bi interes i prestiž Zagreba štetovao već i samim oduzimanjem prenesenog djelokruga, koji uprava grada Zagreba vrši u ime državne vlasti. Oduzimanjem tih poslova ispod nadležnosti gradske, a koje poslove Zagreb grad vrši gotovo sedam stotina godina od kada je Kr. i slob. glavni grad, značilo bi za Zagreb poniženje, koje bi se bolno doimalo ne samo Zagrepčana, nego i čitavog hrvatskog dijela našega naroda kojemu je Zagreb kulturni i ekonomski centar, to više što bi ga ovo poniženje stiglo upravo u narodnoj državi.

Vaše Kraljevsko Veličanstvo!

Zagrepčani sjećaju se dobro nezaboravnih dana poslednjeg boravka Vašeg Kraljevskog Veličanstva sa Njez. Vel. Kraljicom u njihovoj sredini i djeci svojoj pričaju velike i nezaboravne riječi Viteškog svog Kralja:

»Vi treba da nastavite rad, da idete putem narodnih velikana, Gaja, Strossmayera, Račkoga i drugih, koji su nas učili da u bratskoj slozi i ljubavi podnašamo najveće žrtve za ostvarenje vjekovnih ideala naroda o slobodi i moćnoj narodnoj državi.

Zagreb je na tom putu, kao što gradonačelnik točno kaže, bio nosilac ovih ideja i pobornik jugoslavenskog pokreta, koji je uz silne napore i velike žrtve, krunisan stvaranjem današnje mile otadžbine.

Ceneći značaj učinjeih napora i poštujući podnešene žrtve, naša je sveta dužnost, da predano čuvamo plodove naše dosadanje borbe i da ljubavlju i slogom poradimo na konsolidovanju naše državne zajednice, tako da nam svakim danom bude što snažnija, a narod u njoj što zadovoljniji«.

Zahvaljujući Vašem Kraljevskom Veličanstvu za ove historijske izjave slobodni smo ukazati sinovskom odanosti na gore navedene činjenice i naročito istaknuti da grad Zagreb može nastaviti ovaj po Vašem Kraljevskom Veličanstvu naglašeni dosadanji nacionalni i kulturni rad, i proširiti ga, ako mu je priznat neophodno potrebni posebno odredjeni položaj.

Stoga odano molimo Vaše Kraljevsko Veličanstvo da kao naš Vrhovni Poglavar i brižni Otac Svojom državničkom mudrošću blagoizvoli posvetiti ovomu po grad Zagreb vitalnom pitanju Svoju visoku Kraljevsku pažnju, da se položaj Zagreba tog Kraljevskog Vašeg grada uredi prema intencijama Vašeg Kraljevskog Veličanstva.

Zbude li se to biti će gradjani grada Zagreba zadovoljni a s njima i čitavi hrvatski dio našeg ujedinjenog jugoslavenskog naroda.«

Konferencija je kao delegate grada Zagreba za predaju adrese Njegovom Veličanstvu blagopočivšem Kralju Aleksandru I. Ujedinitelju i predstavka nadležnim faktorima izabrala gg.

Cuculić dr. Tomu, predsjednika,

Stiegler Stjepana, tajnika i

Tabačnik Šandora, odbornika »Društva Zagrepčana«.

Delegacija boravila je u Beogradu od 12. do 16. lipnja 1934 i svoj je mandat obavila dobro. Na svim je nadležnim mjestima bila srdačno primljena i saslušana, a dano je i sa Najvišeg mjesta puno obećanje, da će se u novom zakonu donijeti sve kako bi interes grada Zagreba ostao neokrnjen i neoštećen.

Pogibao je bila velika, da se Zagrebu kao i drugim gradovima oduzme tzv. preneseni djelokrug t. j. prvostepena upravna vlast, koju grad Zagreb

vrši od stoljeća ovamo u ime državne vlasti. I hvala nastojanju svih ustanova u radu oko donošenja zakona o gradskim općinama grad je Zagreb i ako nije na žalost izvojštio zaseban položaj kao druga prijestolnica naše Kraljevine, ipak zadržao svoj dosadašnji položaj potpuno nekrnjen.

I to je jedan od najvećih uspjeha u radu našega upravnog odbora u minuloj godini.

Nadalje je upravni odbor izhodio od Gradskog vijeća, da je ono odobrilo našem društvu, da smije na svojim značkama i u svim društvenim napisima i edicijama upotrebiti grb grada Zagreba, pa je društvena uprava dala izraditi ukusne značke, kojima se rese grudi naših članova s ponosom, da su sinovi bijelog Zagreba.

Zadnjih godina nastala je neka gotovo bismo mogli reći manija prekrštavanja ulica grada Zagreba bez obzira na povijest našega grada bez obzira na tradicije i na čuvstva gradjana prema starinama svoga grada. Stari Zagrepčani skoro se ne razumiju u svom gradu. Veliki dio ulica staroga grada na brdu Gradecu nestalo je. Nema više Markovog trga, Pivarske ulice, Duge ulice, nestalo je starih obilježja našega grada. I nije se na nadležnim mjestima nikako pazilo na osjetljivost naših gradjana. Stoga je bila dužnost našega društva, da se ozbiljno zauzme kako bi se, u koliko se za sada ne mogu ispraviti stare pogreške barem za budućnost zaprečilo, da se mijenjaju imena naših ulica i trgova. I baš, kad se netko sjetio da promjeni i Mesničku ulicu u Šenoinu ulicu u pravi čas došla je predstavka našega društva i hvala zauzimanju našega načelnika g. Erbera Rudolfa, Gradska je općina prestala sa tim naopakim poslom.

Društvena je uprava poduzimala na raznim stranama za svoje članove i ostale gradjane, koji su se obratili na društvo, sve, da im u njihovim opravdanim željama i savjetom i potrebnim zalaganjem kod nadležnih faktora pomogne, pa je hvala ovima uvijek nalazila razumijevanja, a u koliko je to bilo uopće moguće i potpuno uspjela.

Lijepu namisao prošlogodišnjih nastojanja za što veće zbliženje naših članova i njihovih porodica nastojala je društvena uprava uzdržati na punoj visini. Priredjeno je nekoliko obiteljskih večeri sa biranim programima, pa su ove društvene priredbe bile na visini u svakom pogledu. Zato je uprava odlučila da i u buduće posvećuje ovome pitanju veliku brigu, jer složna braća kuću grade. U tome je nastojanju uvedeno i tjedno sastajanje članova samih bez obitelji te su od studena pr. godine obdržavani svakog utorka sastanci u Gradskom podrumu, gdje su članovi u medjusobnim nevezanim razgovorima riješavali kojekakova važna pitanja i davali pobude upravnom odboru za što intenzivniji rad. Bila bi topla želja upravnog odbora da na ove sastanke članovi što više dolaze, a ukaže li se potreba upravni će odbor nastojati, da iznajmi zasebne podesne prostorije u kojima bi se članovi mogli i svakodnevno sastajati, jer samo što

užom vezom članova koji jednako misle moći će se proslijediti naše geslo: »Zagreb Zagrepčanima«.

Upravni odbor djelovao je i na kulturnom polju. Naše društveno glasilo »Revija Zagreb« lijepo napreduje i polako ali sigurno probija led, što ide dosta teško u doba ove privredne depresije, ali upravni odbor apelira na članove da svojom propagandom naš list proširuju, jer samo velikim krugom pretplatnika može se naš list proširivati svojim sadržajem i samo tako naš će list izlaziti bez većih žrtava, koje sada mora doprinositi društvena blagajna. Imade nažalost još uvjek članova, koji nisu htjeli shvatiti da im je dužnost, da kao članovi budu i pretplatnici našega lista. Stoga sa ovog mjesta apeliramo na sve da revidiraju svoje mišljenje i da vrše svoje dužnosti, jer su to dužni svome Zagrebu.

Društvena uprava odužila se je i našim kulturnim radnicima koji su imali u minuloj godini svoje jubileje. To su zaslužni naš profesor g. Szabo Gjuro, čuvar starina našega Zagreba, naša zlatna mamica Antonija Kassovitz-Cvijić posljednja Ilirka, naš maestro Jurica Prejac. Svi su oni dragi i zaslužni članovi našega društva, pa im je društvena uprava svima svojim iskrenim srcem učinila sve kako bi im se grad Zagreb odužio za njihove velike zasluge, koje su oni stekli svojim velikim i plodonosnim kulturnim radom za procvat i ljepšu budućnost našega hrvatskoga Zagreba.

Ako konačno spomenemo, da danas na čelu gradske uprave stoji uzor sin našega grada g. Erber Rudolf, koji dužnosti predsjednika općine grada Zagreba vrši poznatom svojom nesebičnosti, svom potrebnom energijom za pročišćenje svega što je nevaljalo u gradskoj upravi, a u Gradskom vijeću medju vrijednim gradskim vijećnicima i oko 20 redovitih naših članova, to upravni odbor gleda mirno u budućnost i znade da je uprava našega grada u sigurnim rukama, koje će sve poraditi, da naš bijeli Zagreb što više procvate pa će time rad upravnog odbora u budućoj poslovnoj godini biti nadamo se isto tako blagotvoran, kao što je bio i ove minule godine.

Upravni odbor moli slavnu glavnu skupštinu, da uvaži i sve teške momente u kojima danas živimo i sve poteškoće kojima se upravni odbor morao boriti da poluči ove moguće uspjehe — pa da prema tome i rad upravnog odbora ispravno prosudi i takav rad primi na znanje te ga u cijelosti odobri.

Skupština je primila tajnički izvještaj jednoglasno i u cijelosti ga odobrila.

Iz izvještaja blagajnika g. Kolander Stjepana vidimo, da je ukupni primitak iznosio danom 22. svibnja 1935 u društvenoj blagajni:

	Din	101.277.56
ukupni izdaci bili su tim danom	Din	66.074.66
Ukazuje se višak	Din	35.202.90

Glavna skupština primila je jednoglasno izvještaj blagajnika i odobrila ga.

Pročelnik nadzornog odbora Schön Juraj podnio je ovaj izvještaj:

Slavna glavna godišnja skupštino!

Kao pročelnik nadzornog odbora čast mi je izvjestiti, da je nadzorni odbor na dan 22. svibnja 1935 pregledao čitavo novčano poslovanje i pronašao ga u potpunom redu.

Upisi u knjigu slažu se sa izvornim prilozima obavljenih isplata.

Ukupni primitak iznosio je zaključno sa danom 22. svibnja 1935.

	Din	101.277.56
ukupni izdaci bili su tim danom	Din	66.074.66
Ukazuje se višak	Din	35.202.90

Ovaj obračunski saldo uložen je u obliku tekućeg računa kod Gradske štedionice u Zagrebu u uložnici istog zavoda broj 66.-II. o čemu predleži zvanična potvrda o stanju godišnjeg zaključka tekućeg računa od rečenog zavoda.

Molim slavnu glavnu skupštinu, da izvoli ovakav blagajnički izvještaj kao i ovaj izvještaj nadzornog odbora primiti do znanja i za minulu godinu podijeliti upravnom i nadzornom odboru razrešnicu.

Skupština primila je izvještaj nadzornog odbora do znanja i podijelila upravnom i nadzornom odboru razrešnicu jednoglasno.

Prelazi se na izbor nadzornog odbora za godinu 1935-36, pa su u nadzorni odbor birana gospoda: Šafranek Kavić Lujo, Schön Juraj i Grahor Stjepan.

Medju eventualijama pali su predlozi članova, koje je skupština saslušala, a po tom je pretsjednik zaključio skupštinu.

Iz ovog prikaza o radu našega društva vidimo, da se društvo nalazi na dobrom putu, pak smo čvrsto uvjereni, da će ono doprinijeti uz pripomoć sviju članova mnogo ispravnom i pravilnom razvitku našega grada.

Polje rada veliko je, treba samo mnogo ljubavi i požrtvovnosti, da se pridje bliže k cilju, a ljubavi za svoj Zagreb — Zagrepčani imaju!

Inž. Ferdo Šega:

Uspomena na Joška Huzeka

Cijeli ga je Zagreb poznavao, cijeli mu se Zagreb veselio. Veseljak, duhovit od naravi, bio je uvijek dobro raspoložen. Nitko i nikada, osobito oni njegovi bližnji purgari iz Vlaške vulice, nisu nikada propustili, da ga ne bi pozivali na svoje kućne proslave imendana, rodjendana, svatove, a i... karmine, jer je svuda i uvijek svojim svojim prirodjenim humorom znao načiniti u svakom društvu, pa bila to i kakova tužna zgoda, veselo raspoloženje. Bio je uvijek u svakom društvu stoloravnatelj. I odkada postoje »Križevački štatuti«, nije bilo boljega stoloravnatelja od njega.

Da, takav je bio naš nezaboravni Joško Huzek, gradjanin i »svećenički krojač«, Vlaška ulica br. 43. Znamenita kuća, jer se u njoj rodio naš veliki i neumrli August Šenoa. Da se u toj kući rodio taj naš velikan, znao je cijeli Zagreb, pa mi je čudno, da to nisu znali oni, koji su mu postavili spomenploču na jednoj posve drugoj kući.

Josip Huzek rodio se god. 1841. u ubavom selu Novaki kod Zagreba iz ugledne seljačke porodice. Krojački zanat izučio je u Zagrebu i ovdje majstorovao. Umro je g. 1906. nakon duge i teške bolesti, bio je naime udaren od kapi. Ni u ovoj teškoj bolesti nije ga ostavio njegov izvanredni humor. Jednom prijatelju, koji ga je posjetio i žalio njegovu bolest, rekao je: »Je kaj ćeš, kuliko hektolitrov sem ja v mojem življenu v sebe pretočil, pak mi ni nigdar niš naškodilo, a sad mi je naškodila samo jena »kap«. Ali svejedno vidim ipak još dvakrat više kak Ti, koji si zdrav i mlad, ar ja z mojim jednim okom vidim Tvoja dva, a Ti ze Tvojimi dvemi vidiš samo jeno moje«. Bio je naime jednook.

Mnogo je ostalo pripovijesti o njegovim dosjetkama i humoru. I još danas, nakon 29 godina, odkad nas je za uvijek ostavio, pripovijedaju se u zagrebačkim gradjanskim društvima njegove dosjetke, ima dakako i takovih, koje nisu za mladež ispod 16 godina.

Mnogiput sam i ja bio u njegovom društvu, pak ću navesti nekoliko njegovih pripovijesti, koje možda nisu poznate.

Kako se Joško »rastavil« od svoje gospe.

Jednog jutra prolazio je naš Joško nekako nujan Bakačevom ulicom mimo štacuna poznatog našeg pok. sugradjanina i grad. zastupnika, Hagenauera, koji je stajao na svojim štacunskim vratima. Ovaj ga upita: »No kaj Ti je Joško, da si denes već v jutro tak poklaplen i čemuren?«

Joško odgovori: »Je, dragi Lubek, kaj ćeš, kak se ne bi žalostil, kad se se ze ženom restal«.

»Kaj vraga bedariš, Joško, i pod stare dane delaš takve norcarije. Celo življenje Ti je bila dobra, a kaj je to sad na jenput došlo med Vas?«

»Niš ni došlo, išli smo skup od z doma tu vse do Bakačeve vulice, ona je morala na Jelačićplac, ja pak na Kaptol moje konte terjati, valda smo se morali tu dol restati, kad je moral iti svaki na svoju stran!«

Pucica ili dečko

Pred 30 godina sastane naš Joško na Jelačićplacu jednu tada poznatu zagrebačku ljepoticu, mladu gospodju, koja je bila upravo vidljivo u blagoslovljenom stanju.

On dodje do nje, pozdravivši ju »Lubim rukice lepa milostivica, i čestitam na pubeku«.

»Gospon Huzek, kak Vi znate da bu dečec?«

»Ah prosim ih, draga milostivica, kak je ne bi to znal, em pri nih ne zdrži nijedna puca niti 14 dan, a kam li devet mesec«.

Ipak je bila pucica, danas takodjer lijepa i dobra zagrebačka gospodja.

Joško vatrogasni stoloravnatelj

Naši zagrebački vatrogasci, kojima je takodjer i Huzek bio časnik, slavili su kao i sada svoga patrona svetog Florijana »Zgasneca«, prvu nedjelju iza tog sveca izletom i pučkom zabavom. Tako je bio i pred nekih 40 godina na taj dan izlet u Maksimir kojemu je sudjelovalo mnogo gradjana sa obiteljima.

U paviljonu svirala je vatrogasna glazba izabrane koračnice. Nedaleko bio je stol za odlične uzvanike i odbor. Stoloravnatelj bio je naravno Huzek. Nazdravljalo se svima, osobito vojvodi Deželiću, gradskim zastupnicima i drugim, a dakako svaka tretja išla je stoloravnatelju.

Za riječ se prijavio podvojvoda Krauth, odlični zagrebački gradjanin i ravnatelj osiguravajućeg društva. Društvo je bilo prilično raspoloženo i nemirno. Na to Huzek ustane i reče: »Still Schweinernes, jetzt spricht Krauth«.

Crnonoge balerine

U starom kazalištu, tamo gore na Markovom trgu, davala se radi neke proslave svečana predstava. Toj svečanosti prisustvovalo je i nekoliko prečasne gospode od visokog klera. Huzek je bio u njihovom društvu. Davala se jedna opera sa baletom. Plesale su lijepe mlade balerine u raznobojnim kostimima, a na koncu u crnim trikotima. Jedan pre-

časni, koji je osobito pozorno promatrao ples, upita Huzeka: »A kakove su pak to?«

»To su im, prečasni, postne«, odgovori Huzek. »Vidiju, da imaju črne noge«.

Uspjela operacija prijatelja Franceka

Jedan viši gradski činovnik dobar prijatelj našega Huzeka, teško oboli na želudcu. Liječnici odrede operaciju i pošalju ga u Beč na kliniku. Operacija dobro uspije, i on se povrati u Zagreb oporavljen, samo mu doktori zabrane vino piti. Da se naruga toj zabrani, pripovijedao je Huzek u jednom društvu o toj operaciji ovu pripovijest:

»I zbila poslali su našega Franceka u Beč na klenovnik i tam su mu doktori razrezali trbuh i van zvadili betežni želudac, vu kojemu su konštaterali, da je pun vinske birse. Dali su taj želudac domaćoj kuharici, naj ga tam na Dunavu opere. Ona je želudec prala i z oštrom kefom ribala, ali je potajno došel za j num jen soldat i jako ju je odzad včeknul. Ona je zavriskala i spustila želudec po Dunavu otplavati.

Pobegne ona doma i potuži se nejnim gosponom doktorom. Kaj će biti? Doktori su bili jako v nepriliki, jeden se od nih zmislil i da zaklati staru prasicu, zeme žne želudec i taj onda všijeju nuter našem Franceku. Franceku trbuh zaceli i on se povrne doma. Doma ga žena i deca z veseljem dočakaju i skušujeju. Onda ga žena zapita: »Fala Bogu Francek, da si se povrnul, znam, da ne smeš piti, a kaj bi tak dobroga sad pojel?«

Francek odgovori: »Je, draga ženica, baš sem Ti gladen, idem sad najpredi malo na pašu na vrt, imam gustuš na mladu detelu, onda buš dala škaf napoja, naj slobodno smrdi, a potlam pem malo rovati po gnoju«.

Cijelo se društvo grohotom smijalo toj pripovijesti, samo Francek je ostao tih i pofuren.

Ivan Ulčnik:

Naši stari zagrebački privrednici

Nastavak 12.

GAVELA GJURO, nekad dobro poznati trgovac sa prirodnim proizvodima, gunjevima, užetima na Jelačićevom trgu, rodio se god. 1812. u Srijemskoj Mitrovici. Gavele potiću iz Hercegovine iz sela Gabelići ispod Gabele, otkuda im ime i to najprije »Gabela«, koje se kasnije pretvori u Gavela. Gjuro Gavela polazio je pučku školu u Mitrovici, a trgovinu izučio je kod ugledne trgovačke kuće Golubović u Pančevu. God. 1848. oženio se sa Anastazijom rodjenom Radanović, kćerkom uglednog trgovca Paje Radanovića iz Osijeka. Firma Radanović postoji i danas u Osijeku.

Gavela otvorio je trgovinu god. 1842. na Jelačićevom trgu broj 338 u kući koja je nekada bila vlasništvo trgovca Krestića[1]). Prema gruntovnom upisu bila je ta kuća kasnije vlasništvo gumbara Schwarza Josipa i Katarine. Godine 1862. kupio ju je za 10.000 forinti vojnički krojač Pokas Luka sa suprugom Barom. Ugovorom od 27. lipnja 1875. kupio je kuću za 26.000 forinti Gjuro Gavella, od koga su je god. 1881. naslijedili sinovi Nikola i Gjuro Gavella. Prigodom nove numeracije

[1]) Krestić Stjepan, trgovac umro je 14. veljače 1862. u 89 godini. Stanovao je tada u Dugoj ulici br. 282.

Sin trgovca Krestića nekad poznati ugledni rodoljub Nikola Krestić rodio se u Zagrebu god. 1824. Za vrijeme burnih dana god. 1848. i 1849. sudjelovao je Nikola Krestić vrlo aktivno u borbi protiv Mađara, pa je za cijelo vrijeme vodio funkciju tajnika bana Jelačića. Oko godine 1850. otvori sa tada poznatim zagrebačkim odvjetnikom Maksom Pricom zajedničku odvjetničku pisarnu, koja je bila jedna od najglasovitijih ne samo u Zagrebu, već i u Hrvatskoj. Prica imenovan je takodjer u mjesecu travnju 1848. za banskog tajnika. Medju tadanjim rodoljubima bio je Prica poznat pod imenom »Plešivički«.

Nikola Krestić bio je dugi niz godina narodnim zastupnikom Hrvatskog Sabora, uvijek biran u prvom kotaru grada Zagreba. Od god. 1873. bio je predsjednikom sabora sve do 1884., kada je radi slaba zdravlja položio čast, a ujedno prestao biti i narodnim zastupnikom. Predsjednikom odvjetničke komore bio je od god. 1871. Umro je 1. prosinca 1887. u Opatičkoj ulici br. 16. Nikola Krestić bio je vjenčani kum Gjure Gavele, pa je po običaju pravoslavne vjere kumovao i svoj Gavelinoj djeci.

dobila je ta kuća broj 6, koji i danas nosi. Prema zabilježbi kod tadanje obrtne oblasti iz god. 1867. proizlazi, da je Gavela trgovao sa turskom robom. Turskom robom nazivali su tada svu robu koja je iz Rumunjske ovamo dolazila i to iz razloga jer je Rumunjska do god. 1856. bila Turska pokrajina, a zatim je postala samostalnom kneževinom. Iz Rumunjske poglavito dolazili su ovamo gunjevi. Ova roba nazivala se je takodjer »erdeljskom robom«. Gavelina kuća na Jelačićevom trgu u kojoj je on vodio svoju trgovinu, danas više ne postoji jer je na njenom mjestu sagrađena kuća br. 6 (Sada palača dra Žige Hercoga). Trgovinu vodio je sve do god. 1880., kada je iste godine 14. svibnja umro, nakon 40-godišnjeg neumornog rada.

Gjuro Gavela bio je kao trgovac vrlo poznat i štovan naročito među našim seljačtvom, koje je bilo njegov najveći kupac. Kroz mnogo godina bio je članom nadzornog odbora Prve hrvatske štedione. Rado je podupirao

Zanimiv je dogodjaj kako se je provela likvidacija odvjetničke pisarne Nikole Krestića. Već pred smrt, a za vrijeme njegove teške bolesti zatražila je sestra Krestićeva, Ana, od zagrebačkog sudbenog stola da se bolesnom bratu imenuje zamjenik, pa je po njegovoj želji predložila prijatelja mu dra Bogdana Medakovića. Medjutim sudbeni stol nije toj želji udovoljio već je Krestiću za zamjenika imenovao odvjetnika Nikolu pl. Crnkovića. Kako je Crnković kao izraziti mađaron bio tada omražen u gradjanskim krugovima, to naravno to imenovanje nije bilo po volji obitelji Krestićevoj, pa su protiv imenovanja neželjenog zamjenika uložili utok na banski stol.

Medjutim je Crnković oglasio da je preuzeo upravu pisarne Krestićeve, te da ju vodi u svom stanu u Sudničkoj ulici br. 1. Povodom uloženog utoka banski stol ukinuo je imenovanje Crnkovićevo i odredio saslušanje odvjetničke komore kojoj je predsjednikom bio poznati zagrebački odvjetnik dr. Lavoslav Šram. Na prvoj sjednici odvjetničke komore, koja je svoje prostorije imala u prizemlju jedne kuće u gornjoj Dugoj ulici bio je prisutno uz predsjednika dra Šrama pet članova. Nakon rasprave koja je bila vrlo burna, a trajala je do kasno u noć, pristupilo se glasanju, koga da se imenuje zamjenikom u Krestićevoj pisarni. Prisutni članovi odvjetnici dr. Kopač i Mrazović glasovali su za dra Medakovića, a dr. Štern i Zoričić za mađarona Crnkovića. Bio je prisutan i Crnković, ali on nije glasovao, već je igrao ulogu posmatraća, a nastojao je djelovati na predsjednika dra Šrama u svoju korist. Kako su glasovi bili raspolovljeni trebao je odlučiti glas predsjedatelja Šrama. Nu ovaj nije htio glasovati da se ne zamjeri tada premoćnom i intimnom prijatelju bana Khuena-Hedervarya, Nikoli Crnkoviću, koji je bio vrlo osvetljive ćudi. Dr. Šram predložio je da se predmet ustupi vladinom pravosudnom odjelu da tamo odluče tko će biti zamjenik. Medjutim vlada nije htjela donijeti riješenje, nego je odlučila da se sazove ponovna sjednica odvjetničke komore. U isto vrijeme Ana Krestić objavljuje oglasom (»Obzor« od 19. prosinca 1887.), da ona nije Crnkoviću ni kome drugome povjerila likvidaciju bratove odvjetničke pisarne. Na drugu sjednicu odvjetničke komore došao je jedan novi član, (nije poznato tko je to bio), i taj je glasovao za Medakovića, koji je time dobio tri glasa prama dva Crnkovićeva, pa je dr. Medaković po Banskom stolu imenovan za likvidatora. Ova tiha »fiškalska« borba bila je za tadanji Zagreb senzacija, pa su se posmatrači naravno razdijelili na pristaše dra Medakovića (opozicionlce) i Crnkovićeve (vladinovce). Izbor dra Medakovića pozdravili su zagrebački gradjani-opozicionalci kao svoju lokalnu pobjedu.

zagrebačka humanitarna i kulturna društva pa je bio i revan njihov član. Za vrijeme Bosanskog ustanka u god. 1876.—1878. sakupljao je u zajednici sa Ilijom Gutešom[2] doprinose za Bosanske izbjeglice.

Gjuro Gavela proživio je Ilirsko doba pa je njegove ideje prigrlio. Politikom se javno nije bavio, no ipak je rado sudjelovao u svakom narodnom pokretu. Njegova trgovina na Jelačićevom trgu bila je dnevno stjecište izrazitih narodnih prvaka kao dra Franje Račkia, Bogoslava Šuleka, Babukića, odvjetnika dra Vrbančića, Ognjeslava Štrige, Kurelca, Demetra, Krestića te njegovih drugova trgovaca Mije Krešića i Antuna Jakića. — Tu bi se poveo razgovor o dnevnim političkim dogodjajima, a naročito dogodovštinama zagrebačkog komunalnog života. Po vjeri pravoslavac osjećao se je Srbinom, ali je uvijek harmonično radio sa Hrvatima, pa su mu ogledalo narodne sloge bili đakovački biskup Strossmayer i dr. Franjo Rački. Poslije ukinuća Bachovog apsolutizma budu u god. 1861. raspisani u Zagrebu izbori za gradsko zastupstvo. Dana 4. ožujka t. g. bude Gjuro Gavela izabran u prvo ustavno gradsko zastupstvo i to u II. izborničtvu 1. izbornog kotara[3]. U ovim gradskim izborima vodili su zagrebačko građanstvo Mirko Bogović i Vjekoslav Frigan, koji od izabranog gradskog zastupstva bude izabran gradskim načelnikom[4].

Kako je Gavela bio pristaša sloge svih tadanjih južnih Slavena, pokazao je to i činom. U ono doba počeli su na naše sveučilište dolaziti Bugarski đaci. Gavela uze u svoju kuću jednog bugarskog đaka na potpunu opskrbu. Gjuro Gavela bio je sve do god. 1867. gradskim zastupnikom, kada je te godine hrvatski ban Šokčević odstupio, a zamjenikom banske časti, kasnije i banom postao barun Levin Rauch. God. 1868. budu provedeni

[2] Životopis Ilije Guteše donijeli smo u »Zagrebu« god. 1934. mjesec studeni, str. 343.

[3] Za provedbu ovih izbora nije bilo izričitog zakona. Postojao je »Privremeni općinski red za glavni Grad Zagreb«, objavljen carskim patentom od 7. IX. 1850. Taj privremeni općinski red nije se mogao upotrebiti u nastalo ustavno doba. Uslijed toga bude po kraljevskom namjestništvu za Hrvatsku i Slavoniju izdan »Privremeni naputak za uredjenje županija, slob. kotara i slob. kr. gradova« od 16. siječnja 1861., pa su se po tom naputku provadjali gradski izbori god. 1861.

[4] Nakon spomenutih gradskih izbora, koji su se obavljali od 1. do 5. ožujka 1861. bude na sjednici gradskog zastupstva 11. ožujka 1861. izabrana ova magistratska uprava: Frigan Vjekoslav za načelnika, Matošić za gradskog suca, Havliček za kapetana (šef policije, koja je bila gradska), za vijećnike (senatore) izabrani su: Urica, Lavoslav Kavić, Adolf Hudovsky i Kindersberger, za podkapetana Franjo Pluščec, prvi bilježnik (jednako gradskom tajniku) Agnezi. Za ostale bilježnike izabrani su Ivan Benković, Šmidt i Matejna, za gradskog fiškala H. Ostoić. Za prvog fizika dr. Krieger Josip, za drugog fizika dr. Aleksander Mraović. Za grad. blagajnika Lopuh, za kontrolora Vidak, za blag. pomoćnika Gjurišević, za ravnatelja pomoćnih ureda Ledinski, za arhivara Grabina, za registratora Krčelić, za mjernika Janko Grahor. Godišnje plaće su bile ove: načelnik 2.500 forinti, vijećnici 1.200 for., sudac, kapetan, fizik i mjernik 1.400 for., bilježnici 700 i 800 for., podkapetan 800 for., odvjetnik 700 for.

Gradski izbori u Zagrebu. Gavela nije u onim prilikama nasilja htio da sudjeluje u radu gradskog zastupstva, jer je znao da bi po svojem narodnom mišljenju došao u sukob sa tadanjim vlastodržcima. Radi toga je otklonio kandidaturu za gradsko zastupstvo.

Gjuro Gavela bio je kroz mnogo godina tutorom pravoslavne crkvene općine. Kada se u Zagrebu u god. 1865.—1866. gradila nova pravoslavna crkva, putovao je Gavela po Hrvatskoj i Slavoniji, po Bačkoj i Banatu da sabire dobrovoljne doprinose za gradnju crkve. To njegovo plemenito nastojanje urodilo je lijepim uspjehom i Gavela je sabrao znatnu svotu.

Gjuro Gavela kupio je velik posjed kod Sv. Duha gdje je uredio uzorno gospodarstvo naročito vinograd. Kao vinogradar sadio je samo plemenite vrsti pa je u vinogradarstvu podučavao i seljake kod Sv. Duha. (Tada je Sv. Duh bio još selo kraj Zagreba.) Polovicu toga uzorno uredjenog posjeda kupila je općina grada Zagreba najprije od Gavelinog sina Nikole izvlazbenim postupkom god. 1909., temeljem zaključka gradskog zastupstva od 1. veljače 1909., za 60.000 kruna. Izvlazba je izvršena iz razloga da se na tom zemljištu, koje je bilo veliko preko 14 jutra, sagradi Gradska ubožnica, te uzgajalište za zapuštenu djecu.

U svrhu proširenja toga posjeda kupila je gradska općina od drugog sina Gjure, odnosno njegove supruge Olge polovicu toga posjeda u površini od 14 rali i 340 četv. hv. za 68.000 kruna. Ovaj kup zaključilo je gradsko zastupstvo na sjednici od 3. veljače 1914. Danas se na cjelokupnom tom posjedu nalazi bolnica.

Iza smrti Gjure Gavele preuzeli su trgovinu njegovi sinovi Nikola i Gjuro koji taj posao vodiše pod tvrdkom »G. Gavela«, do napusta 9. svibnja 1891.

Sinovi Nikola i Gjuro srušiše god. 1888. staru kuću na Jelačićevom trgu, te izgradiše danas postojeću dvokatnicu br. 6. Gradnju je izveo zagrebački graditelj Janko Jambrišak, a nacrte je izradio arhitekt Kuno Weidman. Za vrijeme dok se je gradila kuća braće Gavela, bude im po gradskom zastupstvu na sjednici 20. prosinca 1887. dozvoljeno da mogu na Jelačićevom trgu sagraditi baraku u koju će privremeno smjestiti svoj dućan. Za uporabu gradskog zemljišta morali su gradskoj općini plaćati dnevnu pijacovinu od jedne forinte.

U doba kada se je imala izgraditi kuća braće Gavele, zametnula se je u tadanjem gradskom zastupstvu rasprava o osnovi da se izmedju nove kuće braće Gavela i susjedne kuće Edmunda Bachracha (na zapadnoj strani) otvori nova ulica, koja bi Jelačićev trg spajala sa ulicom Pod Zid, odnosno sa Dolcem. Ova ulica imala se je spojiti sa stubama koje su prije izgradjenja Gradske tržnice, vodile iz Dolca u ulicu Pod Zid.

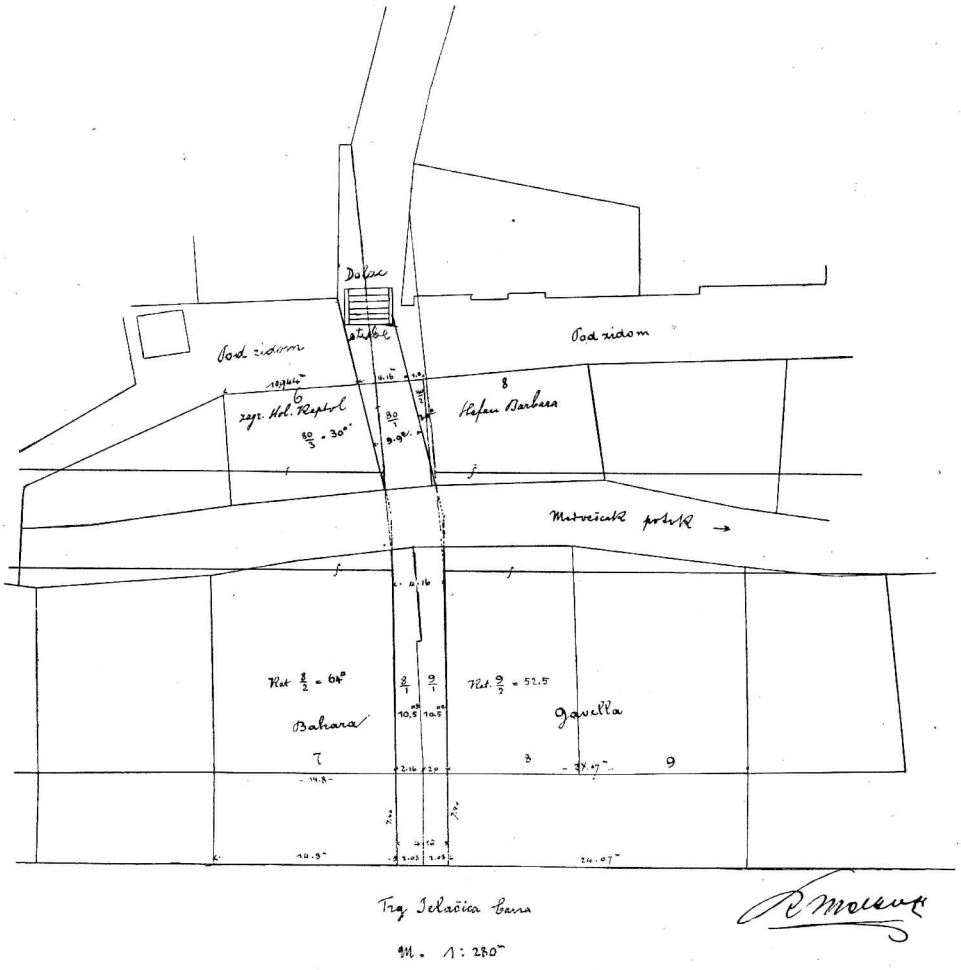

Alternativa:

Bachrach	Parc.	$\frac{80}{1}$	= 10·5	čet. hv.	za ulicu	Sto'ni Kaptol	Parc.	$\frac{80}{1}$	= 9·9	čet, hv.	za ulicu
"	"	$\frac{80}{2}$	= 64·-	" "	ostane gradilište	"	"	$\frac{80}{2}$	= 1·-	" "	dobiva Štefan
Gavela	"	$\frac{9}{1}$	= 10·5	" "	za ulicu	"	"	$\frac{80}{3}$	= 30·-	" "	gradilište
"	"	$\frac{9}{2}$	= 52·5	" "	ostane gradilište						

Kako se vidi iz nacrta, koji je izradio gradski mjernik Rupert Melkus[5] god. 1888., nova ulica imala se je protezati na terenu, koji se na nacrtu

[5] Rupert Melkus rodjen je god. 1833. u Moravskoj Bistrici. Od god. 1855. bio je u državnoj službi kao zemljomjer. Za gradskog mjernika izabran je 6. studena 1869.

Melkus imade mnogo zasluga za uredjenje našeg centralnog groblja na Mirogoju. U tu svrhu bio je god. 1873. izaslan u Njemačku i gornju Italiju u svrhu proučavanja

nalazi medju crtama izvučenim od Jelačićevog trga prama sjeveru. Taj teren označen je izmedju kuća Bachrach—Gavella sa oznakom parcela 8/1 i 9/1, zatim prelazi potok Medveščak. Proteže se izmedju kuća prvostolnog Kaptola i Štefan Barbare označen sa parcelom 80/1, zatim prelazi preko ulice Pod Zid i spaja se sa već spomenutim stubama. Dalje od stuba sjeverno proteže se ulica Dolac.

U pogledu ove nove ulice izvjestio je na sjednici gradskog zastupstva 28. travnja 1888. gradski vijećnik Hudovski o molbi Adolfa Mošinskog i gradjana iz Dolca, Opatovine, Kaptola i Nove Vesi, da se na sjevernoj strani Jelačićeva trga otvori spomenuta nova ulica. Gradjevni odbor gradskog zastupstva stavio je predlog da se nova ulica ne otvori, već da se u ulici Pod Zid izvlaste kuće od broja 2—12 i to redom kako će se pred tim kućama izgradjivati kuće na Jelačićevom trgu. Gradski zastupnik Fran Folnegović[6] predložio je da se nova ulica ne otvori, već da bi za pomenutu izvlazbu imali doprinijeti kućevlasnici novih kuća na Jelačićevom trgu 30 posto izvlasbenih troškova, te iza svojih kuća na svoj trošak presvoditi potok Medveščak. Predlog gradjevnog odbora te predlog Folnegovićev zastupstvo je prihvatilo. Mošinski i drugovi uložiše protiv tog zaključka predstavku na tadanju zemaljsku vladu, koja je ukinula zaključak gradskog zastupstva od 28. travnja 1888. i odredila da se predmet ponovno raspravi, a naročito da se riješi pitanje olakšanja prometa izmedju Jelačićevog trga i Dolca. Glede nove ulice riješila je zem. vlada, da nema mjesta utoku. Glede nečistoće korita potoka Medveščaka u kojeg

tamošnjih velikih groblja. U suradnji sa senatorom Adolfom Hudovskijem izradio je osnovu na temelju koje je uredjen naš Mirogoj. Umro je 12. prosinca 1891.

[6] Fran Folnegović, rodjen god. 1840 u Slanovcu (kotar Sv. Ivan Zelina). Srednje škole svršio je u Zagrebu, a pravo u Pešti. God. 1871. stupi u upravnu službu u kojoj ostane do 1875. kada je izabran za narodnog zastupnika na Hrvatskom Saboru na programu stranke prava. Kao političar bio je izvrstan organizator i jedan od najboljih govornika medju tadanjim političarima. U stranci prava bio je predstavnik kulturnog elementa, pa je u mnogočem korigirao zasade stranačkog vodje dra Ante Starčevića, naročito da se je stranka prava po malo izmirila sa povjesnim i preporodnim tradicijama, kao i sa slavenskom mišlju.

Radi njegovog pohvalnog pisanja o Kalajevom režimu u Bosni i Hercegovini, te o njegovom govoru u gradskom zastupstvu u Zagrebu 1895. o spalenju mađarske zastave, došlo je do rascjepa u stranci prava. Folnegović bavio se književnošću, a poslije Augusta Šenoe bio je urednikom »Vjenca«, zatim »Hrvatske Vile«. Oko 1890. pokrenuo je ilustrovani list »Prosvjetu«. Bio je glavni urednik pravaške »Slobode«, a zatim glavni suradnik »Hrvatske«. Znamenita je njegova brošura »Otvorite oči« iz god. 1896. (St. Stanojević: »Narodna enciklopedija« knjiga I.) Kroz dugo godina bio je gradskim zastupnikom, pa je tu djelotvorno istupao, naročito u političkim momentima. Na sjednici gradskog zastupstva 4. studena 1890. bude izabran gradskim mjesnim sucem, ali tadanja zemaljska vlada, odnosno ban Khuen-Hedervary, nije taj izbor potvrdio, jer mu je Folnegović bio preveliki opozicionalac. Fran Folnegović umro je u Zagrebu 18. srpnja 1903.

se je iz kuća u Pod Zidu bacalo smeće, a iz njihovih zahoda tekla je nečist u potok, odredila je vlada da se to strogo zabrani. Gradsko zastupstvo zaključilo je na sjednici dne 2. srpnja 1888. da braća Gavella grade kuću bez otvorenja nove ulice, a pitanje presvodjenja Medveščaka odloženo je do konačnog uredjenja toga potoka.

Vrijedno je spomenuti da je gradsko zastupstvo već na sjednici 26. siječnja 1875. raspravljalo o izgradnji sjeverne strane Jelačićevog trga. Gradski mjernik Melkus izradio je osnovu s jedinstvenim pročeljima svih kuća koje bi se na toj strani izgradile od Bakačeve do Duge ulice. Zamišljeno je bilo da se grade samo trokatnice, kao na toj fronti tako i u svim zagrebačkim važnijim ulicama, u koliko to gradjevna vlast bude zahtjevala. Nadalje je zaključeno da se potoku Medveščaku dade nov pravac, a na tadanjem koritu da se izgradi ulica. Referat o toj osnovi podnio je gradskom zastupstvu vijećnik August Šenoa. Zemaljska vlada je tu osnovu potvrdila, što je gradskom zastupstvu saopćeno na sjednici 17. ožujka 1875.

Nadalje su braća Gavella zamolili da im se u podrumu kuće dozvoli izgraditi veliku dvoranu za trgovačke svrhe. Ova molba raspravljena je na sjednici Gradskog zastupstva 29. kolovoza 1889. pa je ta izgradnja odgodjena do uredjenja potoka Medvešćaka.

Kuća braće Gavella bude dogotovljena koncem mjeseca svibnja 1889., pa su braća Gavella svoj dučan u lipnju iste godine iz barake preselili u dučan nove kuće, koja je gradjena u modernom »barok« slogu. Nad dučanom u mezaninu bila je uredjena velika trgovačka dvorana, u koji se useli trgovina odijela D. Spitzera. Ta dvorana je kasnije pregradjena u više prostorija. Izim toga uselili su se u dučane ove kuće zastupstvo Mödlinske tvornice cipela koju je vodio njen zastupnik, danas još živući Bernard Kastl, kasniji vlasnik kavane »Corso«. Ovo je tada bila u Zagrebu prva trgovina izvana uvezenih gotovih cipela. Ujedno su tu bile uvedene stalne cijene, što je tada bila novost za Zagreb, gdje se je uvijek trgovalo na pogadjanje.

Nadalje je tu otvorio trgovinu brašna Zagrebačkog paromlina Milan Zvezdić u društvu sa Djakinom Pristerom. Zvezdić je bio poznata zagrebačka ličnost, naročito medju tadanjim biciklistima, koji šport se je u Zagrebu devetdesetih godina prošlog stoljeća počeo razvijati i udruživati.

Ulica Pod Zid imala se regulirati po odpisu zem. vlade od god. 1883. Medjutim do te regulacije nije došlo, već je Pod Zid uredjen izgradnjom Gradske tržnice.

Ideja braće Gavella o otvorenju nove ulice ipak je ostvarena godine 1931. kada su kasniji vlasnici dr. Žiga i Alica Hercog po nacrtu arh. Ignata Fišera kroz istu kuću izveli prolaz. Naravno taj prolaz ne ide preko potoka Medvešćaka, kojim je lijeno oticala zamazana i smrdjiva voda iz

naše novoveške kožarnice, a kojeg je god. 1899. sa onog mjesta nestalo. Ne spaja se sa onim ruševnim kamenitim stubama koje su vodile iz Dolca na Pod Zid. Cijeli onaj kraj dobio je sasma novo lice, pa da ga vide naši stari Zagrepčani, naročito purgeri iz Peršićeve krčme te Plečkove gostionice, koji lokali su se nalazili Pod Zidom, nebi se znali od čuda snaći.

Iza smrti Gjure Gavelle ostali su nasljednici supruga mu Anastazija, koja je umrla 25. srpnja 1896. u 69 godini, zatim sinovi Nikola i Gjuro, te kćeri Milka udata Vaić, Marija udata Bastaić, Irena udata Muačević, Darinka udata Banjanin.

NIKOLA GAVELA, koji je sa bratom Gjurom preuzeo očevu trgovinu na Jelačićevom trgu bio je ugledan zagrebački gradjanin. Već god. 1890. bude izabran za gradskog zastupnika, koju čast je kroz dugi niz godina vršio. Godine 1887. bio je članom mjesnog crkvenog odbora srpsko-pravoslavne crkvene općine, pa je tu čast kroz dugo godina obnašao. Prigodom proslave 50 godišnjice preporoda Hrvatske književnosti god. 1885., bio je Nikola Gavela članom priredbenog odbora, kome je predsjednik bio Franjo Arnold, javni bilježnik u Zagrebu. Tom zgodom bio je prenos prvih sedam Ilirica u zajedničku raku, koju je grad Zagreb poklonio u prvoj arkadi na Mirogoju. Dana 19. listopada 1885. budu sa groblja Sv. Jurja i Sv. Roka prenešeni Ilirci: Vjekoslav Babukić, Dimitrije Demeter, dr. Ljudevit Gaj, Fran Kurelac, Vatroslav Lisinski, Dragutin Seljan i Stanko Vraz. Iz mrtvačnice gdje su ljesovi bili izloženi nosili su ih na novo počivalište zagrebački rodoljubi. Lijes Dimitrije Demetra nosio je Nikola Gavela, Franjo Bošnjaković, Ilija Guteša i Vilim König. Kako je Demetar bio pravoslavne vjere to je vjerski obred obavio paroh Ambrozije Pavlović.

Nikola Gavela bio je uvijek na strani rodoljubnog gradjanstva, a bio je iskreni pristaša narodne sloge. Tadanji ban Khuen-Hedervary pokušao je često da ga uvede u tabor madjaronštine, dapače mu je nudio siguran saborski mandat. Nikola Gavela je to postojano odbijao i ostao vjeran stopama svog oca, koji se je uvijek vezao uz narodne borce.

Kroz dugi niz godina bio je Nikola Gavela zagrebački mjesni sudac. Umro je 29. studena 1925. Ostavio je sina dra Gjorgja Gavelu odvjetnika u Zagrebu, te Sašu državnog tužioca u Novom Sadu.

Gjuro Gavela živi u Zagrebu. Njegov sin dr. Branko Gavela sada je glavni ravnatelj zemaljskog Divadla u Brnu, a poznat nam je i sa našeg Narodnog kazališta kao bivši uvaženi ravnatelj drame.

BASTAIĆ MIHAJLO. Spomenuli smo da je Gavelina kći Marija bila udata Bastaić. Mihajlo Bastaić bio je u osamdesetim godinama poznati zagrebački trgovac na Jelačićevom trgu. Rodio se je u Pisarovini, a trgovinu izučio je u odličnoj zagrebačkoj trgovini Gjure Crnadka, koji je imao dućan na Jelačićevom trgu danas br. 2.

Bastaić preuzeo je početkom god. 1873. trgovinu sukna i platnene robe od Augusta Vaisza, čija se trgovina nalazila na Jelačićevom trgu br. 336 u kući trgovca Nikole Kollera pod imenom »K zagrebačkom biskupu«. Vaisz je već god. 1864. na prvoj Hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoj izložbi u Zagrebu izložio sukno i platno. Trgovina »K zagrebačkom biskupu« bila je veoma stara jer »Narodne Novine« od god. 1842. donašaju oglas udovice Jakoba Kreba, koja pod imenom »K zagrebačkom biskupu« oglašuje trgovinu platna i sukna, a označuje da je ta trgovina bila prije nekog Josipa Tömöra, blizu »Krvavog mosta«.

Bastaić bio je u kući Kollerovoj do njenog porušenja, god. 1885., kada se je privremeno preselio u baraku na Jelačićevom trgu, dok novi vlasnik Kollerove kuće, Guido vitez Pongratz nije na tom mjestu izgradio veliku veliku trokatnicu (danas kuća osig. društva Assicurazioni Generali). Kada je Pongračeva kuća bila dogotovljena preselio je Bastaić u nju svoju trgovinu. Kasnije bavio se je Bastaić u glavnom izradjivanjem muških odijela, pa je vodio i krojački posao. God. 1885. umre mu supruga Marija u 31. godini. Godine 1894. umre mu jedinac sin Georgije u 15. godini.

Smrt žene i sina tako je porazno djelovala na Bastaića, da je jednog dana god. 1895. nestao, a da nije nitko pravo znao za njegovu sudbinu. Za ono doba bilo je izčeznuće Mihajla Bastaića dogadjaj o kojem se je mnogo govorilo i nagadjalo kako je nestao. Jedni su tvrdili da je počinio samoubojstvo, da se je utopio, pa da ga je Sava Bog zna gdje izbacila. Drugi su tvrdili da je otišao u jedan pravoslavni manastir u kaludjere. Tajna Bastajićevog izčeznuća nije se nikada razjasnila. Bastajić bio je inače u Zagrebu ugledan trgovac, pa se ta nesretna sudbina neugodno dojmila njegovih znanaca i prijatelja.

Bastajićev krojački posao preuzeo je njegov poslovodja Petar Cvetko god. 1895. koji je radnju preselio u Dugu ulicu gdje je radio do god. 1923.

KAPTOL I NOVA VES U ZAGREBU

Poslije odijeljenja župe sv. Petra od župe sv. Marije bili su župnici nominalni zagrebački kanonici, a u istinu su upravljali župom prebendari kao administratori. Takvi su bili župnici ovi: Franjo Lehpamer (1836.), Antun Vukasović, (od g. 1836.—1837.), Matija Bellóberg (od g. 1838.—1845.), Josip Vračan (od g. 1846.—1848.), rodio se u Zagrebu 6. II. 1785. Zaređen je bio g. 1808. Postao je kapelanom u Zajezdi g. 1809., zatim altarista i vjeroučitelj pučkih, kasnije profesor gramatike u Varaždinu. Od g. 1815. župnik u Ludbregu, podarcid. koprivničkoga kotara. Od g. 1884. kanonik zagrebački, a kao takav postade župnik katedralne crkve sv. Marije i prefekt zagrebačke ubožnice. Umro je u Zagrebu 25. I. 1849. Istakao se kao hrv. književnik, napisao je: »Sv. Bernhard, igrokaz iz dijačkoga na hrvatski prestavljen« (Zagreb 1815.) i nekoliko prigodnih propovijedi i govora, kao o oslobođenju pape Pije VII. (1814.), »Spomen govori grofici Ani Drašković« i »Vesela domorodna pesma po sinu domorodnem spevana na dan vpelavanja na stolicu biskupije zagrebačke g. Aleksandra Alagović« (Zagreb 1830.).

Pavao Šipprak (od g. 1849.—1852.), Franjo Kalabar (od g. 1853.—1856.), Franjo Mučnjak (od g. 1856.—1859.), Juraj Muzler (od g. 1859.—1862.), Franjo Huszar (od g. 1862.—1864.), Josip Šušković (od g. 1865.—1870.), Štefan Matković (od g. 1870.—1879.), Konrad Šnap (od g. 1879.—1881.), Franjo Budicki (od g. 1881.—1886.). Za njega je bila crkva sv. Marije posve obnovljena. Mihajl Mikić (od g. 1887.—1891.), Dr. Marko Lončarić (od g. 1891.—1895.), Pavao Leber (od g. 1895.—1902.), Franjo Šultajs (od g. 1902.—1907.), Hugo Matković (od g. 1907.—1912.), Milan Strahišćak (od g. 1912.—1913.), Dr. Josip Lang (od g. 1913.—1918.), Göszl Ivan (od g. 1918.). Poslije Göszla su bili Stjepan Korenić, Matija Lovadenić, Stjepan Bičanić, a sada je Dr. Ferdo Rožić.

Upravljali su župom ovi prebendari: Franjo Kalabar (1826.), Matija Rebrović (1829.), Josip Krajačević (1830.), Andrija Zadravec (1834.), Franjo Ksav. Matijašević (1837.), Anton Vranić (1849.), Anton Lukić (od g. 1852.—1885.), Josip Pažur (od g. 1885.—1907.), Mirko Belas (1907.), Dr. Valentin Čebušnik (1908.), kapelan Alojzij Turčić (1909.), Dr. Milan Beluhan (od g. 1910. do danas).

Kod ove su župe djelovali od zgode do zgode kapelani. U 19. su vijeku djelovali ovi: Anton Vukasović (1805.), Georg Herović (1806.) Nikola La-

tinović (1817.), Štefan Berkić (1818.), Georg Novosel (1818.), Andrija Zadravec (1830.), Franjo Ksav. Cauderman (1833.), poznati hrvatski književnik i pjesnik Pavao Stoos (1834.), Georg Muzler (1834.), Anton Fabek (1844.), Ivan Vincetić (1845.), Henrik Janušić (1846.), Alojzij Turčić (1909.).

Iz župe sv. Ivana poznati su nam ovi župnici: 1. Blaž, sin Kuzmin, od g. 1348., — 2. Mihajl oko g. 1376., bio je zagrebački kanonik, — 3. Dionizij oko g. 1382., — 4. Grgur g. 1405., — 5. Toma oko g. 1414., — 6. Benedikt oko g. 1420., — 7. Petar oko g. 1441., — 8. Toma oko g. 1452., — 9. Ivan oko g. 1460., — 10. Andrija oko g. 1470., — Ivan oko g. 1482., bio je kanonik zagrebački, — 12. Andrija oko g. 1495., — 13. Grga Varaždinac, oko g. 1501., — 14. Lovro oko g. 1510., bio artrum baccalareus, — 15. Blaž oko g. 1516., — Grgur oko g. 1522., — 17. Emerik oko g. 1533., — 18. Bartol Modrušan oko g. 1573., — 19. Juraj Huzjak oko g. 1615., — Nikola Zelincaj oko g. 1622., — 21. Matija Bradičić oko g. 1641., — 22. Matija Lukečić oko g. 1649.—1654., kanonik čazmanski, — 23. Juraj Brecarić prisegao je za novovešku župu 16. travnja 1654., a g. 1666. postao župnikom u Šestinama, — 24. Juraj barun Ratkaj Velikotaborski bio župnik od travnja do rujna 1666. Napisao znamenito djelo »Memoria regnum et banorum regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavonije inchoata ab origine sua usque ad praesentem annum 1652. deducta«, — 25. Ivan Znika od g. 1667. do 1669., kasnije kanonik zagrebački, — 26. Matija Brukec od g. 1669.—1684., kanonik čazmanski, — 27. Martin Bešlek od siječnja do lipnja 1684., — 28. Mijo Brukec brat Matije Brukca od g. 1684. do 1702., — 29. Jeronim Tomadelli, prije župnik u župi sv. Marije, od g. 1702.—1707., — 30. Tomo Pleščić od g. 1707.—1709., kasnije kanonik zagrebački i arciđakon čazmanski, — 31. Matija Matković od g. 1709.—1712., — 32. Grgur Vrbanić od g. 1712.—1717., — 33. Juraj Peraić, kanonik čazmanski, kasnije zagrebački, od g. 1717.—1728., — 34. Juraj Rees, kasnije kanonik zagrebački, od g. 1728.—1738., — 35. Pavao Turković, prije župnik kod sv. Petra u Vlaškoj ulici, od g. 1738.—1762., — 36. Josip Thauzi, brat biskupa Franje, čazmanski kanonik, od g. 1762.—1773., — 37. Dr. Filip Wohlgemuth bio najprije čazmanski, a kasnije zagrebački kanonik, od g. 1773.—1781., — 38. Mihalj Franjo Ksav. Sinković od g. 1782. do 1. XI. 1788., od 1. XI. 1788.—1. V. 1790. parochus cathedralis, dok su bile dokinute župe sv. Petra, sv. Marije i sv. Ivana, a od 1. V. 1790.—1803. opet župnik u župi sv. Ivana, — 39. Juraj Krkač od g. 1804.—1811., — 40. Adam Mavro Mravinac od g. 1811.—1840., kasnije kanonik zagrebački, — 41. Josip Fürst od g. 1840.—1853., — 42. Andrija

Jandrić od g. 1853.—1860., kasnije kanonik zagrebački, — 43. Anton Vranić od g. 1860.—1873., — 44. Ignac Švec od g. 1873. do 1892., — 45. Franjo Vojaković od g. 1892.—1. IV. 1912., kasnije kanonik zagrebački, — 46. Alojzij Hegedić od 1. IV. 1912.—10. VI. 1928., — 47. Dr. Petar Trbuha od 1928. do danas.

U župi sv. Ivana djelovali su od zgode do zgode kapelani. Već g. 1522. spominje se u župi sv. Ivana neki kapelan Ivan. Pravi kapelani postavljali su se istom u 18. vijeku od g. 1745.

V. Stanovništvo.

Stanovništvo u kaptolskoj oblasti, t. j. u općinama kaptolskoj i novoveškoj bilo je dvojako i to: a) svećenici i b) svjetovnjaci. Svjetovnjake mogli bi prozvati prema nekadanjem feudalnom sistemu »slobodnjacima«, jer su bili oprošteni od tlake i desetine ili dežme. Sami su se nazivali purgarima.

Glavno je njihovo zanimanje bio zanat. I u kaptolskoj su se oblasti udruživali zanatlije iste struke u cehove, premda njihovi cehovi ne bijahu ni iz daleka onako jaki i mnogobrojni kao cehovi u susjednoj gričkoj oblasti. I u kaptolskoj se je oblasti mnogo pazilo na moralno vladanje svakoga pojedinoga člana ceha. Tko bi se ogriješio o moral, bio bi isključen iz ceha, a čim bi bio isključen, morao bi se i iseliti iz kaptolske oblasti. Primjera radi donosim ovdje molbu čižmarskoga ceha na Kaptolu, kojom moli kaptolsku oblast, da ne bi dopustila Marku Harasmanu, koga je ceh isključio radi loša vladanja iz ceha, da se natrag primi. Ova molba glasi:

»Molba naša ponizna, da je vu milošću milostivne gospode Kaptolom preporučena! Budući da vnogi dosada, koji su kada zbog pregrehe ženske iz kotara ne samo milostivne gospode, nego takaj iz varoškoga pretirani bili, iz ceha takaj izhitjeni jesu, zato pokeh dob Marko Harasman čižmežija zbog znanoga zroka s ženum skupa iz kotara milostivne gospode je odpravljen, mi ga takaj, ne mogući već od drugeh cehov špota i obšanosti terpeti i podnašati, iz cehe jesmo izvrgli. Kojega da bi ali nazad prijeti morali ali peneze mu povernuti pritrucani biti, i špot veliki bi nam bil i vnogem na zločestoga žitka ženom svojem prepuščenje zrok i prilika bi se s hnam peldum dala.

Zato akoprem on govori (kaj mu ne verujemo), da su ga milostivna gospoda na kotar natrag prijeli i dojti mu dopustili, ponizno se molimo i preporučamo milostivne gospode, da nas na prijetje njega nazad vu ceh ali penez povraćanje njegoveh i ne trucaju i tak pervem nam toga špota ne čine, zbog kojega med drugemi poštenemi cehmi mesta i mira imati ne bi mogli. Povolne čakajući resolutije i dekretuma milostivne naše gospode

Ponizni i pokorni slugi i podložniki: Ceh čižmežinski.«

Odgovor na ovu molbu izdan je bio 14. II. 1729. na latinskom jeziku. Original se nalazi u državnom arhivu u Zagrebu pod sign. »Croatia a. 1721.—1740.«

Svi su kaptolski cehovi imali svoja pravila, kojih su se morali držati. Glavna im je zadaća bila, da se članovi među sobom podupiru. Cehovi su imali i neke bogoslužne dužnosti. Tako su morali prigodom crkvenih ophoda (procesija) svi pribivati kod njih pod svojim cehovskim barjacima, pribivati kod službe Božje u neke određene dane itd.

Od zanata se je moglo prilično dobro živjeti. U koliko nijesu zanatlije mogli svoju robu unovčiti kod kuće u Zagrebu, prodavali bi je prigodom godišnjih i tjednih sajmova stranim ljudima, koji bi dolazili u Zagreb na sajmove. Već je rano nastao u Zagrebu također običaj, da su zanatlije iz Zagreba svoju gotovu robu izvažali na sajmove u obliža veća mjesta.

Broj stanovništva u kaptolskoj oblasti, u kaptolskoj i u novoveškoj općini bio je sve do početka 19. vijeka prilično malen, jedva da je bilo u obje općine nešto preko 1000 ljudi zajedno sa svećenstvom. Pučanstvo se je u ove dvije općine počelo umnažati u 19. vijeku.

Najstarije matice krštenih u župi sv. Marije (kaptolskoj) dopiru do 9. veljače 1663., vjenčanih do početka g. 1739., i umrlih do početka g. 1739. U maticama nije uneseno, kad su se djeca rodila, već samo kad su krštena bila. Koliko sam mogao razabrati, krstila su se djeca čim prije iza poroda, obično drugi dan iza poroda. Isto tako su pokapali mrtvace odmah drugoga dana iza smrti (najdulje iza 24 sata). Imućniji su se pokapali u crkvama sv. Petra, sv. Marije, sv. Ivana, katkada i u franjevačkoj, dapače i u stolnoj crkvi, a siromašniji na groblju.

Od g. 1663.—1665. bili su u kaptolskoj župi sv. Mariji kršteni ovi:

Babulić Juraj 9. II. 1665., Makšić Matija 16. IX. 1664., Balšić Elizabeta 28. X. 1663., Banić Katarina 11. X. 1664., Bašić Petar 26. IV. 1663., Bedeković Helena 4. VIII. 1663., Belčić Elizabeta 10. XI. 1663., Benčić Doroteja 3. II. 1665., Bertak Helena 15. IV. 1663., Bereković Margareta 9. III. 1663., Bereković Margareta 26. IV. 1663., Bereković Helena 7. II. 1664., Bereković Paval 25. I. 1665., Berčić Suzana 17. II. 1665., Berjlak Barbara 23. VIII. 1665., Blažinić Helena 26. III. 1665., Blažinović Juraj 30. I. 1664., Bogović Matija (iz župe sv. Šimuna) 4. IX. 1665., Boltikar Ana 25. VII. 1664., Branjug Ivan 24. I. 1664., Bučić Nikola 11. X. 1663., Bundić Toma 10. XII. 1663., Butolić Jakov 10. VII. 1664., Ciglar Matija 24. I. 1664., Cvetković Matija 30. X. 1663., Cvetković Filip 29. IV. 1665., Crotar Barbara 28. X. 1663., Čušnik Ivan 17. V. 1664., Despot Nikola 9. X. 1664., Dolovšćak Matija 22. II. 1663., Dološćak Ambroz 23. III. 1663., Dološćak Helena 9. IV. 1663.,

Dološćak Magdalena 16. VII. 1663., Dološćak Margareta 13. VIII. 1663., Dološćak Andrija 13. XI. 1663., Dološćak Helena 3. V. 1664., Dolovšćak Blaž 31. I. 1665., Dolovšćak Elizabeta 25. X. 1665., Dolsch Ivan 13. V. 1665., Erdel Andrija 12. XI. 1665., Fabijanić Ana 29. V. 1663., Farkašić Katarina 23. VIII. 1663., Fliser Katarina 11. II. 1664., Fontana Jakov 2. VIII. 1663., Franculin Lovro 31. VII. 1663., Frančević Ivan 3. X. 1665., Fuček Agata 27. XII. 1663., Fuček Matija 20. I. 1664., Fuček Dora 24. XII. 1664., Gerdaković Dora 1. I. 1664., Gerdašić Juraj 9. II. 1663., Gergatić Margareta 1664., Gorički Matija 17. IX. 1663., Grablić Juraj 27. III. 1664., Harapin Helena 26. III. 1663., Harapin Ivan 10. VI. 1664., Horvat Dora 1. I. 1664., Horvat Margareta 16. II. 1664., Horvat Helena 15. V. 1664., Horvat Brigita 13. IX. 1664., Jagustinčić Helena (iz Vlaške ulice) 6. III. 1665., Jaglek Gregor 24. II. 1664., Jalžić Martin 28. X. 1663., Janković Blaž 22. I. 1665., Jelačić Martin 21. X. 1664., Jurjević Elizabeta 19. IX. 1663., Jurjević Katarina 3. XI. 1665., Jurko Katarina 18. X. 1664., Jurković Dora 24. XII. 1663., Juran Helena 3. V. 1663., Kasparić Andrija 5. XI. 1663., Kapić Nikola 1. XI. 1664., Keleminović Blaž 20. I. 1664., Kernević Helena (nezakonita) 5. IV. 1664., Kirin Matija 31. VIII. 1664., Klašić Mihael 14. IX. 1665., Koler Margareta 13. III. 1664., Kopiar Filip 26. IV. 1663., Kos Helena 4. II. 1665., Košak Toma 19. XII. 1664., Košak Ignac 13. III. 1665., Košar Dora 7. I. 1664., Kosorok Franjo 28. IX. 1664., Kovač Barbara 10. III. 1664., Kranjec aliter Novosel Toma 16. XII. 1663., Kristan Franjo 17. III. 1663., Kruhopek Dora 13. XII. 1664., Kundek Helena 5. VII. 1665., Kunić Margareta 26. VIII. 1664., Kunić Toma 26. XI. 1664., Kušević Barbara 9. II. 1663., Levac Uršula 25. III. 1663., Levac Uršula (iz Gračana) 28. VIII. 1665., Ljubetić Ivan 1. IV. 1665., Lokavec Dora 24. I. 1664., Malčić Nikola 20. X. 1664., Malčić Andrija 21. X. 1664., Maršinčević Helena 16. IV. 1664., Maurović Juraj 22. IV. 1663., Mihalić Ivan 13. VI. 1663., Mihalinčić Ivan 28. V. 1663., Mihovlić Helena 1. III. 1665., Musarić Nikola 9. XI. 1665., Natačen Matija 3. II. 1664., Novak Ana 29. IV. 1663., Novak Elizabeta 7. V. 1663., Novak Matija 14. II. 1664., Novak Helena 7. V. 1664., Novak Štefan 20. VIII. 1664., Novak Andrija 2. XI. 1664., Novosel Ivan 10. XII. 1663., Novosel abiter Buntić Jakov 5. VII. 1665., Orač Barbara 24. IX. 1663., Ostranac Mihael 23. VIII. 1665., Pacher Katarina 21. X. 1664., Pacedić Katarina 8. X. 1664., Pacedić Nikola 29. X. 1665., Pavedić Martin 6. XI. 1663., Pavuković Toma 9. XII. 1663., Pasar Juraj 24. III. 1663., Petak Magdalena 23. III. 1663., Petričević Ivan 2. V. 1665., Pistor Jakov 25. VII. 1665., Pizman Helena 14. IV. 1664., Poljak Katarina 9. II. 1664., Pokupec aliter Vranić Helena 29. IX. 1663., Presnec Doroteja 21. III. 1663., Probanić Nikola (nezakonit) 3. XII. 1663., Pruz Nikola 22. IV. 1665., Pušić Paval 30. XII. 1663., Pušić Katarina 18. X. 1664., Preibal-Cutinović

Katarina 15. IV. 1663., Rener Cecilija 13. II. 1663., Sačić Margareta 3. X. 1665., Sajić Juraj 23. III. 1663., Senko Lovro 2. VII. 1663., Seršek Matija 20. II. 1663., Simećak Toma 16. XII. 1663., Skalić Ana 22. IV. 1663., Skalja Katarina 12. XI. 1665., Somšek Elizabeta 9. IX. 1664., Sorman Dora 30. XII. 1664., Stančević Barbara 14. X. 1663., Sterczer Franjo 21. IX. 1663.,

(Nastavit će se)

»SAVA« OPĆE OSIGURAVAJUĆE DIONIČARSKO DRUŠTVO U ZAGREBU

održalo je 21. maja o. g. svoju redovitu, trinaestu glavnu godišnju skupštinu za prošlogodišnju poslovnu godinu.

Iz izvještaja ravnateljstva vidi se, da i posao osiguranja trajno trpi od općeg ekonomskog poremećenja pa su i premije još uvijek u opadanju.

Zahvaljujući činjenici, što su štete u prošloj godini bile manje, društvo iskazuje čistu dobit od Din 1,397.273.50.

Vlastite tehničke rezerve »Save« iznose Din 8,991.932.83, a ukupni garancijski fondovi društva iznašaju Din 29,426.980.27.

Od svog osnutka do danas osiguravajuće društvo »Sava« isplatilo je na elementarnim štetama krupnu sumu od Din 238,565.480.89

Za nove članove društvene uprave izabrani su gg. dr. Stanko Šverljuga, ministar n. r. te Ing. František Zita, generalni direktor Moldave, Prag.

UPOZORENJE

Na zalihi nalazi se još nekoliko primjeraka našega izdanja »Almanah Zagreb 1934.« i to uvezani sa zlatotiskom, koje mogu članovi nabaviti uz člansku pogodovnu cijenu od Din 40.—. Narudžbe molimo slati na D. Z., Gajeva ul. 7 II. kat (iza 1. VII. Kaptol 11.)

Najjeftinije vrelo za nabavu **porculanske i staklene robe**

Staklana Braća Gross

Zagreb, Ilica 84

UPOZORENJE

P. n. g. pretplatnici umoljavaju se, da uvaže, što u mjesecu srpnju ne će izaći redovito naša revija radi ljetnih praznika, nego će mjeseca kolovoza izaći dvobroj za srpanj i kolovoz.

UREDNIŠTVO

Vodeće nabavno vrelo špecerajske i kolonijalne robe

IVAN PENIĆ D. D. ZAGREB

Veliko skladište i izbor biranih vlastelinskih vina

JUGOSLAVENSKO SIEMENS D. D.

ODIO ZA SLABU STRUJU

isporučuje, montira i uzdržava telefonske i signalne uredjaje svih vrsti. — Dobavlja sinhrone satove i instrumente za električna mjerenja.

ZAGREB, RATKAJEV PROLAZ 7 — TELEFON 34-50

D. KOVAČEVIĆ MEĐUNARODNO OTPREMNIŠTVO

Prevoz robe i pokućtva. — Skladišta. — Pokućtvena kola. — Ocarinjenja.

Telefon inter. 27-71 ZAGREB Frankopanska ul. 9

PIJTE SAMO

ZAGREBAČKO PIVO

HRVATSKA INDUSTRIJA KATRANA D.D.

RADNIČKA CESTA 29. ZAGREB TELEFON BROJ 5364

Izvadja asfaltiranje cesta, trotoara, dvorišta, kućnih ulaza i t. d. uz najjeftinije cijene.

Izdavač »Društvo Zagrepčana«. — Odgovorni urednik Stjepan Stiegler, grad. tajnik, Vodnikova 10. — Uredništvo i uprava: Gajeva 7, II. kat. — Tiskara »Tipografija« d. d. u Zagrebu, Preobraženska ul. 6. — Za tiskaru odgovara Ivan Ivanković, Selska c. 47.

ZNAČKE,
MEDALJE
I PLAKETE

ZLATNINU, SREBRNINU
I POPRAVKE

POKALE, NAGRADE
I GRAVIRANJE

izradjuje najpovoljnije

GRIESBACH I KNAUS
ZAGREB

ILICA 15 TEL. 71-57

Najbolji fotomaterijal:

APARATE,
PLOČE,
FILMOVE
I PAPIRE

dobijete kod

GRIESBACH I KNAUS
ZAGREB

JURIŠIĆEVA 1 TEL. 48-74

STJEPAN Telefon 7706
ŠKABERNA
ZAGREB
(nasuprot Samoborskog kolodvora)

Nuđa gradjevni materijal:
betonske cijevi, samoborski dolomitni pijesak. mramorna zrnca, cementne pločice, gips, crijep, vapno, cementna boja, krovna ljepenka, katranski proizvodi itd.
»Heraklith«. — Žbuka za fasade »Teranit«

„Lord"
TRGOVINA GOTOVIH ODIJELA
TELEF. 40-77 **ZAGREB** ILICA BR. 22

Veliki izbor odijela za gospodu, dječake i djecu, te zimskih kabanica (Ranglana), kišnih kabanica, raznih hlača i kapa.
Cijene vrlo solidne!
Podvorba brza i točna! Ogled slobodan!

Utemeljeno 1892
Knjigotiskara BRAĆA KRALJ
Telefon 4824 ***ZAGREB*** *Pavla Radića 9*

Preuzima *sve vrsti tiskanica uz najkulantniju poslugu: kao trgovački dopisni papir, listovne kuverte, račune, dopisnice, posjetnice, osmrtnice itd. Cijene vrlo umjerene.*

Izradjuje *tiskanice u blokovima te zaručne i vjenčane karte, oglase, letake, kao i sve tiskanice u reklamnu svrhu i za sve uredske potrebe. — Podvorba brza i solidna.*

Ulja i masti

Svaki napredak u proizvodnji i upotrebi, cijelo znanje i sva iskustva, što su ih od 1886. godine stekli specijalisti naše organizacije, koja obuhvaća cijeli svijet, primjenjuju se kod fabrikacije naših GARGOYLE-MAZIVA i daju im onu kakvoću, koja Vam garantuje siguran i ekonomičan pogon.

Mobiloil

STANDARD-VACUUM OIL COMPANY OF JUGOSLAVIA INC.
ZAGREB **BEOGRAD**

Odlično pospješuje olakšanje i osvježenje cjelokupnog organizma nakon napornog rada, turistike i opće tjelesne smalaksalosti — naravni proizvod

VINOVICA sa i bez mentola

Preporuča se za masažu osobito nakon bolesti, jer djeluje osvježujuće i vraća raspoloženja. Cijena pokusnoj boci Dinara 9·— velikoj Dinara 20·—.

Proizvodi ljekarna Mr. L. GAYER, Zagreb, Ilica 79.

Telefon 35-93 Ugao Kačićeve ulice Telefon 35-93

SAMOBORKA D. D. ZA GRADJEVNU INDUSTRIJU

SAMOBORSKA CESTA ZAGREB TELEFON BROJ 59-93

TERAFIXA metalna žbuka za unutrašnju arhitekturu
Terabona - Cementne cijevi mašinelno izradjene - Cementne pločice

Mramorna zrnca
Pijesak za vrtove
Pijesk za žbuku
Ukrasne vaze i ostali cementni proizvodi

JUGOSLAVENSKO INDUSTRIJSKO I TRGOVAČKO D. D.

Gundulićeva ulica 17 ZAGREB Telefon 26-67 i 20-71

Generalno zastupstvo
tt. ROBERT BOSCH A. G., STUTTGART
zastupstvo
CADILLAC, LA SALE, BUICK, OPEL I BLITZ AUTOMOBILA
tt. General Motors Continental S. A., Antwerpen.

Prodaja:
Svih Bosch proizvoda, Bosch akumulatora, Seiberling guma, svakovrsnog auto pribora.

SPECIJALNA RADIONICA ZA POPRAVKE BOSCH-PROIZVODA